

Олександр Єтушок

**Пиво з абрикосів
(повість)**

НОВЕ НА РИНКУ УКРАЇНСЬКИХ ПИВ

На правах реклами

Вино з кульбаб від Рея Бредбері гірчило на наших вустах років так зо тридцять тому, повільно приходячи на зміну необсохлому там-таки молоку. І в тому далекому радянсько-українському дитинстві ніколи не думалося, що ця тема, тема рідкісних, може й неіснуючих напоїв колись заторкне і зацікавить знову.

За три десятиліття, що минули, перекуштовано уже, здається все. Услід за добрим поетом вже можна з повним правом вигукнути: і не пив я у цьому житті лише сухої води.

Але й тепер знаходяться твори, які зачіпають. І до таких творів належить повість Олександра Євтушка. Коли я розгорнув кілька років тому безіменний рукопис (бо був він поданий на літературний конкурс, тож дані про автора були заздалегідь дбайливо видалені), зі сторінок оповіді повіяло солодким димом осіннього картоплиння, яке палять вересневими вечорами на всіх просторах нашого краю, зокрема й по тих Клеванях, Цуманях і Оликах, через які проходить залізнична вітка з Рівного до Луцька. До запаху диму домішувались аромати готельних кімнат, запилжених і лунких концертних залів, приміських дизель-потягів, київських площ і музичних клубів. Все це було у тексті, але текст взагалі-то був зовсім не про це. Текст був про кохання.

Тому одразу ж ліричний відступ, який плавно переходить в дуже компліментарну дефініцію: Олександра Євтушка варто читати. Вже хоча б за те, що у своїй творчості посеред інших завдань він ставить собі завдання цілком нездійсненне – описати те що не піддається описові, вліпмати неосягненність почуттів, стосунків між людьми, логіку абсурдних випадкових діалогів, і невисловлених, лише відчutih на скраєчку мозку думок.

Поза тим, повість «Пиво з абрикосів» практично нічим не вибивається з ключа реалізму. Є в ньому живі й теплі персонажі, навіть Луцьк і Рівне присутні в тексті. А чи знаєте ви, що таке Луцьк і Рівне для істинного волиняки? Це Содом і Гоморра, це Манчестер і Ліверпуль, це Хіросіма і Нагасаки. Це віковічне ревниве суперництво, як між командами «Авангард» і «Торпедо», давно вже неіснуючими, проте назавжди реальними в пам'яті. Матч триває, і триватиме вічно, за будь-якої погоди.

Саме у Луцьку, тому місті-суперникові, місті-фантомові, одвічному й нелюбому сіамському близнюкові міста Рівного відбувається зав'язка повісті. Музичний фестиваль, молоді люди з різних кутків України, розмови, спілкування, зближення... Думається, що коли б можна було і справді посадити за облитий пивом стіл в готельному номері якнайбільше сьгоднішніх молодих, то в майбутньому відпала б необхідність в усіх тих широко розрекламованих круглих столах при президентах та інших достойниках. Об'єднати два береги Дніпра дуже легко: це вже робить і таки зробить добра музика, добра література і добре мистецтво. А не важка металургія чи, там, хімічно-полімерна промисловість.

Повість Євтушкова також з розряду таких об'єднавчих явищ. Бо вона, як вже говорилося вище – про кохання. А з такими речами насправді не жартують. І тому не дивно, що фінал у творі може комусь видатися розмитим – оповідь не закінчено, ніяка справжня історія кохання не може бути дописана до крапки, вона має тривати вічно, даруйте за пафосність часових категорій.

Тому наприкінці свого короткого й не вельми зв'язного виступу автор передмови квапить висловити глибоку вдячність всім директорам всіх провідних українських броварень за їхню неучасть у реалізації даного мистецького проекту.

А Олександрові Євтушкові просто подякувати. І побажати ніколи не доживати своїх історій до кінця. Як би багато їх у нього не було.

Олександр Ірванець

Пиво з абрикосів

1.

Коли з дівчиною знайомиться доволі себелюбивий і на кілька (на сімку) років старший молодий чоловік, - з дівчиною, яка сподобалася з першого ж погляду, коли звернула увагу і під час взаємного поклику наговорили багато одвертих речей, і це по ночах, до ранку, а потім розійшлися, ще двічі зустрівшись і кожен по кілька спроб одне одному зателефонувавши, – що може бути тут цікавим? Запитання виразне, але дурне. Після подібного фіналу напрошується рішуче одна відповідь – цікаве це знайомство тим, що воно так і не переросло в сердечні стосунки: будь-як, з поганим чи хорошим винятком. Тому відчуваєш, як у голові вибудовується і поглиблюється, мов електричний розряд, *ще один* нейронний ланцюжок.

Що викликало розлуку? Ніщо. Розійшлися після того, як торкнувся неголеною щокою її щоки, а вона, продовжуючи те м'яко і більш сміливо, пригубила його вуста, відповідаючи людяніше, зовсім не так, як сподівався або мовчки просив. Тому вдруге теж цмокнув її у щоку. За тим: "Я приїду. Я обов'язково приїду", - і пішла. А в історії поразок та перемог двох статей рахунок зрівнявся; певно, один на один, або мільйон на мільйон.

2.

Восьмого жовтня, я, Матвій Воргуль, та мій товариш Іван Гацкевич виїжджали до Луцька.

Буває, що впоратися з емоціями на залізничному вокзалі важко. До самовпевненості додаються певні пережитки, пов'язані з подорожами: *от-от* когось зустрінеш, *от-от і вже* поза домівкою, може, з кимось розминувся. Непокоїть застереження, жаль – і від того, що не стрів, і від оглядистого неспокою, що роз'їхавшись, так з людиною і не побачився.

Але жалю не було. Фестиваль, конкурс чи відбірковий тур, для мене це не мало значення. Ми, як гурт "Мала земля", нічого не вдієш, збиралися "злабати" кілька своїх шедеврів наче на прощання, - як би я у таке не хотів вірити.

Шоста ранку, благодатна, тиха свіжість перед мандрівкою на красчок раю. Стриманість і стихія свободи, до якої у чоловіка назбиралося стільки сили, надії і бажання. Нарешті! Я сприймав не дорогу, а мету, - і час, відкладений для фестивалю авторської пісні, - тверезо розуміючи, що друзів на ньому, вірніше у нашій з Гацкевичом музиці, об'єднуватиме лише сама музика. Та ще Гацкевич. Збереться кілька десятків егоїстів і кожен буде на своїй хвилі, більш за нас обдарований або ні. Тільки випивка та дах над головою і зможе їх... нас згуртувати. Особисті симпатії, стосунки – те зараз було другорядним, - Гацкевич стояв на рівненському пероні і розважливо відпускав віжки минулого. Десять порожнеча, а десять переддень невідомо чого. На плечах - гітари позичені з музшколи, у якій я завгоспом. Словом, як вибито на порожняках: перед завантаженням відчинити два розвантажувальні люки. Між іншим, наш потяг прибував до платформи так званого ковельського парку, і на його каботажних вагонах писало щось на зразок "Змій Горинич". Сіли в другий від голови: білий, з какао згустками, ламінований салон, столики, м'які сидіння, підголовники. Рушили - і почалося.

Ще на передмісті, на городі біля колії, мужик в рукавичках розкидав з відра якісь темні кульки. Гівна чи торфу? Потім, на переїзді у Шпанові, коли потяг сповільнено йшов до зупинки, я глипнув на будку нужника. Крізь його вузьку шибку не могла вистрибнути попелиста пташина. Бідолаху хтось необачно закрив. Таке враження, наче від міста до 245-го кілометра їдеш не у бік кордону, а назад до Рівного. Особливо воно наростає, коли на цьому довгому відтинку наближаєшся до Рогачова. Але опісля, тільки-но потяг рушає з наступного, 246-го, як одразу ж, полегшення не втримуєш - відпускає, - і робиш впевнене прискорення. Розумієш, що звільнився і котиш все-таки до Ковеля, і то якнайшвидше. За вікном вже жовкнуть трави. Отак минуло літечко. Нині загребки... Біля хімічного комбінату, одразу від насипу залізниці, стелився величезний вигон, - "Воля", - луки, зарінки, чагарі, а за ними прикметне видовище. Над заплавою випинався пагорб. Коли навесні їхав у цьому ж напрямку, - це зоране плато було жовто-синім. Угорі небо. Грунт на сонці підсох до кольору серпневої стерні і жовтів глиною... А зараз якась пазелень.

На зупинках читали різні надписи: "Бандера живий! Уо!"; "Наташа+хтось=коханя"; "В дупі ви були – лайно ви бачили"; "Юля+Юра+Юра"; "Pepsi-Kolya".

Час од часу чувся такий повів, немов потяг вступив котками у лайно, і через крок-другий мусиш винюхувати усі тонкощі тої необачності. Попереду лежали старші чоловіки. Сільські обличчя і брудно-бронзові вдяганки. З Одеси чи з Києва? Адже в Польщі зараз криза, надто ж на півночі. Згадав про ковельських жінок-спиртовозів, які переправляли наших через кордон, даючи їм по літрі спирту, блок цигарок і по двісті злотих, - для ока митників, - із розрахунку на чотири дні "туриста". А приятелі Гацкевича казали, що після повернення, за кілька днів удома, відчуття вже не ті, наче й не їздили - одна впевненість, що там існують маленькі *приваршавські* Пястови, Пясечно, й власниця пекарні – півтори пачки "GS" на день – тютюн їй привозили саме наші хлопці.

Збоку сиділо двійко молодят. “Є ж такі лісники, які живуть у лісі”, - молодиця вказала на даленіючий цуманський обрій. Він в окулярах, сірі очі, вона русява, з молочною шкірою підборіддя. - “Чого? У селі живуть!” - “Ні. Є ж такі, що у лісі”. - “Ну”. - “А там, як вовки нападуть?” - “Ще, може, скажеш - бегемоти?!” - “Ну! Жирафи”. - “Ага, сафарі”.

“Слухай”, - ковтнув Гацкевич слину, - „Підемо до лісу? Треба випити і закусити. Ти ж бачив, яка земля - картоплю і мити не треба. Поплював, витер, і вона вже блищить”.

Я скривився на знак відмови. Товариш посміхнувся.

3.

Пасажирський потяг, Матвій, інструменти..?

Обсмокуючи постійно зуживані почуття, коли хочеться, ох і хочеться розпочати правдиве речення, після паузи я бачив, що то виявлялося не більше ніж красивою метафорою. І такий відкритий фінал зупинити було нічим. Хоча, нагадуючи щось інше, відчував цілковите розкріпачення від обов’язків, од лепу тіла на роботі, від колишніх роз’їздів, в’язил завждених і родинних. Попереду сюжет у чужому місті.

“Наче у відпустці. Здається, коли їздили раніше, таких переживань не було”.

Матвій відгукнувся:

“Ну, і слава Богу... Бо працюється останнім часом якимось загадково і каламутно. Роботи розумової - багато. А до мелодії - трудно. Помаленьку по струнах щось шкрябаю, але все то в’яло, посувається таким черепащачим темпом, аж самому себе встидно. Спочатку нарікав на те, що немає часу. Але зрозумів, що воно брехня. Не в тому річ. Як щось присилує, сяду і зроблю. Вчора, приміром, під тиском обставин і своїх дівчат, написав першу у житті пісню для дітей. Просто треба знайти час і зошит, і сформувати нормальну збірку. Не пропадати ж добру. В одному питанні ти мав таку рацію. Якщо хочеш грати щось путнє, не смій вважати себе музичним ремісником. Не смій думати, що граєш заради грошей. Хоча краєм ока і їх не випускай з поля зору. Це останнє, однак, більше стосується вмотивування вже готових речей. Із грою такі фортелі не проходять”.

Це не муки, і не творчості. Це мій товариш. Не побажав би такого нікому. Мені добре. Викаблучуюся медіатором-“менструатором”, удосконалюючи техніку, підспівую мало; хлопець без рожевої мрії дитинства – адже раніше, цікавлячись розмахом комбінацій та дробом паличок, хотів бути ударником. Улюблений твір - “Мадам Батерфляй”. А у Матвія сім’я, і йому до вподоби Жанна Боднарук та Бах.

З бігом часу ми задрімали. Я марив літом, коли ходив до пересохлого ставу на пагорб стрічати початок димно-зеленого, з прожилками матового кварцу, вересня. Прозора, невидима порцеляна розморених днів, ранків. У місті, поміж вулицями – сквери, ще роздягнені перехожі, а на околицях - далекопілля. Це вибирало тугу, сум’ять утіхи, чекання струн. Шлях зустрінутого від роботи до приміської зупинки тролейбуса, і ним же - до міста. Ціле літо на залізниці моя бригада монтувала сховище палива для російських заправок. Так з’явилися гроші, і сьогодні ми їхали.

Хіба тут заснеш. У вагоні ходило одинадцятилітнє дівчатко: “Батотчікі! Батотчікі: тьотири на гривню”, - ранковий нежить, підчорнений погляд. В охайному, невдогад хлопчачому спортивному вбранні. Я промимрив: “Ось тобі й відповідь для ідеї чистого мистецтва. З дитячою уявою, або з її враженнями, може конкурувати хіба що уява генія”.

Матвій не зрозумів.

“Метафора”.

У Цумані молодята, що сиділи поруч, зійшли. Потяг чекав зустрічного і я пішов курити. Став у тамбурі біля вибитої шибки і тягнув своє “LD”. Поряд, на жорстві обійстя зупинилися, - далі жовто-гарячий вокзальчик під черепицею, - мати, батько і дівчинка із закладеним носиком.

Опецькувата поїздова торговка спокійно вимовила:

“Ці гулівери. Он диви, шо сталося”. - Злиплися. Один розмотала: “На!” - до доньки. - “Не хочу!” - “Нічого не їла з ранку. Шо ти їла?” - “Нічого”. - “На!” - “Не хочу”. (Дівча чимось незадоволене). Певно, повертатимуться зустрічним назад.

До Ківерців потяг підходив напівпорожній. Станція велика, вокзал відреставрований на манір усієї львівської колійки - рожевий. Перон мощений "косткою", чорна зварно-кована огорожа, і людей..! Знову кортіло палити.

З-за лівого крила вокзалу наче повертало на листопад: або через туман, що сироватів і стояв між деревами, або тому, що після відчутної прохолоди останніх днів у просторі набухало тепло і так зарання повертає чийсь настрій. Звідти ж, серед пасажирів, прямував гурт хлопців та дівчат. Симпатичних.

"Жінки люблять переможців", - мовив Матвій, хизуючись, що читає мої думки.

Я відворкнув:

"Переконувати опонента - це все одно, що бабратися у брудній білизні".

Це при тому, що у Матвія дружина. Ні, його цікавило не блядство, а слава. Тоді, як мене, навпаки молодички. Хоча б ті, що переходили через колійні зморшки.

"Не переживай. Можемо відгребти порцію відданих піонерочок теж. На виступах".

"Те, що у мене зараз не має грілки на повен зріст, тобто жінки, це ще не цілковита життєва невдача. Бо я при цьому ще маю смиренність або виклик Богу".

"Від смиренності до виклику треба зробити кілька кроків - успіх, гроші, визнання, заслуги..."

Я сперечатися не хотів. Як зізнатися у власній слабкості, коли крізь тлуст тіла, пояснення мого, нерівного і чистого, для людей не видно? А по-іншому, без посту – не покажеш. Хоча пояснення десь є, бо я то його в собі бачу.

4.

У Луцьку з палуби потяга ступили на твердий ґрунт. Маршрутки з-перед вокзальної площі курсували під якимись трьохзначними номерами. У нашому, приміром, місті - це подеколи навіть момент романтизму. Заплатив пів гривні, і маєш півгодини миру та, щонайменше, сидячої стабільності. Тут ні.

Гацкевич висловив сумнів, чи не зарано ми приперлися: не відпустка, а запланований у щільному графіку дводенний відгул.

"Од істини не далеко", - муркнув я, - "Нічого".

Головне впевненість, що відтягнемося од клопотів й попрацюємо на власне задоволення.

Проспект Волі - шосе у розфарбованому лісі - будинки нависають у дзеркалі заднього бачення - згущенні кольори йдуть углиб прозиралом і вдалину вулиці Рівненської. Деревця обцарковані. Свобода збуджувала, щораз наближаючи до зупинки "Палац піонерів". Смикало до інших вимірів, до покручених хідників вулиці Франка, польоту у зворотню сторону від себе. Ознаки неминучості нових спіткань долучалися до розслабленого зволення у мене і до бажання Гацкевича випити та гарно зіграти. А із спілкуванням як вже випаде.

Я тут утретє. Луцьк як Луцьк. Інше покриття асфальтівки. "Мерси", "газелі", "пежо" на вимогу котроїсь із лучанок гальмують біля кожного стовпа – спробуй не зупинися - чемно з'їсть. Таке ж сонце, ті ж люди, „дніпропетровські" тролейбуси. Всього-на-всього Гацкевич тут давно не бував і місто для нього, певно, розпростиралося, на щось вже бачене деінде. Якби ще не той гриз, що в потязі кури вільно, а зараз оце пасажирське ландо. Хлопові треба чекати, ковтаючи слину. Дурна парубоча звичка.

Коли дісталися до місця юрмування талантів, виявилось, що то й справді колишній Палац піонерів, а тепер - дитячої та юнацької творчості. Зал класний.

"Гратимемо без солідних спонсорів", - кивнув я на афішу. – „Вхід платний". Що й покриватиме витрати на всі попередні етапи; без гала-концерту. Це при тому, що місто, певно, виділило кошти у розмірі тисяч тридцяти, з яких можна списати все, а реально витратити менше. Ну й організатори, звісно, одержать платню офіційно.

Записавшись у товстої пристаркуватой секретарки, поїхали тролейбусом до готелю "Лучеськ" оселятися. Ця російськомовна пані повідомила, що потім усіх возитимуть від палацу до готелю "лазами". Роздала по програмці, коли і що відбудуватиметься.

"І це все? Більше ніякої інформації? А що таке рок-секція?" - Гацкевич, роздивившись папірець, звертався до мене.

У фойє готелю, біля конторки ключника було приклеєно дикий надпис: “Копій не робимо – не працює ксерокопія”. Службовець попросив зачекати у м'яких, неглибоких кріслах. Роздивилися. Готель не найкращий, але у місті десь другий або третій.

Далі цікавіше - увійшло двоє хлопців і дівчата. Перед ключником один з хлопців здивувався:

“О, а тут стільки вільних місць”.

Лідером ватаги, на мою думку, була жвава брюнетка, яка відверто і зацікавлено світила на все розширеними зерцалами, а її довга осіння сукня прикривала не завважене мною тіло. У руках скрипка. Юнак, який висловив здивування, з потужним для його дебелиї статі підборіддям, мушкетерськими патлами і малиною лляною накидкою, та довготелесий, що мав на вигляд років так побільше, тримали гітари. Флейта у руденького, худорлявого хлопчини, - вірніше, дівчини в штанях, підстриженої під “канадку”. За ними, кунштом, сама по собі, ступала темноволоса, порівняно висока вродливка.

Гацкевич розтер чоло, посерйознішав і збайдужів.

Що ж, прибульці тут з тією ж метою, що й “Мала земля” - за орденами.

Вони підійшли до нас і юнак, важко подивившись довкола, дбайливо поклав накидку та інструмент збоку. Якщо міщухи і літератори спочатку косяться, а вже потім й сходяться, - то ті, що музикують, *упізнають* одне одного відразу. Гризуться згодом. Отож - Ліля Енко, руденька Галя Марчук, Андрій Козар, молодший Марат Хозарченко і Яна Галахова. Гурт “Дикі абрикоси”, - ого, - зі столиці.

Їхні “зяславки” міцні та добре полаковані, світло-жовта та темно-червона, але, знаю - звучать так собі. Навіть чернігівські мають звукові параметри трохи кращі. Втім і не настільки, щоб виправдати підвищення ціни - сто п'ятдесят гривень. Ми ж з Гацкевичом, привезли основні робочі конячки авторської пісні – львівські “Трембіти”. Гарний звук, проте вимагає догляду і уваги. Чеська “Кремона”, з неймовірно чистими деками, майже елітарна для авторських кіл, була для нас поки що мрією. Сто доларів. Хоча у режимі акомпанементу ні вона, ні львівська - “пібсонам” та “ріккенбеккерам” не поступаються. Останні якщо й купують, то не так заради кращої якості звуку, як для випендрюжу. Отже, далі - три дні саме таких дисонансів, на що я майже ніколи не звертаю уваги. На відміну од Гацкевича.

5.

Покликали заповнювати анкети і я, звісно, випадково лишився на місці. Вслухався, як біля ключника жваво спілкується Матвій.

Яна обіперлася в кріслі навпроти. На блідих вилицях самотність.

“А ти чому не пішов?”

“Матвій упорається сам... Ти ж не пішла теж”, - і поцікавився. - “То ти з ними чи ні? А то яюсь тримаєшся окремо”.

“Хотілося б сказати, що так”, - і сама до себе посміхнулася.

“То так чи ні?”

Вибираючи, що відповісти, Яна пояснила:

“Розумієш, я спочатку їхати не повинна була, бо не з їхнього гурту, і узагалі-то з ними не співаю”.

Прізвище у неї Галахова, милозвучне - справді. Разом приїхали ковельським у Ківерці, далі маршрутною.

“Десь працюєш? Сама з Києва?”

“Навчаюся у Києві. Як каже моя подруга Шура - на одному найбільш дівочому, кризовому факультеті... Ліля домовилася, щоб я їхала на підспівку. Ліля ж ніби продюсує... Мене завжди кудись запрошують виступати, там співати або брати участь. Так що Марат досі сердиться”, - і замовкла.

Матвій одразу визначив у ній щось половецьке. Я не погодився, бо замість засмаги бачив ледь тремкі веснянки. Хоча брови тягнуться високо. Мені, утихомиреному її довгим, тугим хвостом, і її колишньою відсутністю, трохи защеміло. Очі, з припухлими нижніми повіками, спрямовані і великі. Зіниці відтінку не найтемнішого повного афелія

і біло-блакить ірисів. А до синіх в обтяжку джинсів, псевдо-кльош оторочений шнурівками, такий гожий обрис стегон, що можна позаздрити її невзабарі молодому і стрункому материнству. Скинула бордовий жакет і показала рожеву блузку, короткий рукав, голі передпліччя.

Чому чоловіки бояться вродливих жінок? Я не знав, як не знав і Матвій. Тим паче, що дівчина поводила себе врівноважено і скромно. Я у таких випадках нічого поперед батька не коментую - я, у мене, я теж не дурний і симпатичний.

“Вже маєш досвід виступів?”

“Так. Минулої весни, з іншими, була на відборі до ялтинського фестивалю”.

“Хто вони?”

“Ти їх не знаєш”.

“І все-таки, звідки ти?”

“З півдня. Із Кіровограду... Таких абрикосів, як у нас – у Києві немає. Усе якісь бліді. Шкода. Хоча, це так - не має значення”.

“Чому? З тобою аж четверо”.

“А ви дуетом?”

“Еге. Це востаннє.”

“Давно разом?”

“Десять років. Що це у твого друга за плащ?”

“Не знаю. Певно, щоб когось вразити. Щоб дівчата самі падали”.

Запитав як потрапила до університету. Ні, пунктика стосовно подібних запитань у мене немає. Здобула грант на безкоштовну освіту? А батьки?

Однак, Яна все це вважала не вартим уваги. З Лілею познайомилася на минулорічному відборі до Ялти.

Чи не вона допомогла переїхати у столицю? Ні.

Повернулися наші.

6.

“Ну, так от...” - я, дивак, рубака-естражник і епатажне вайло, беручи віжки розмови у свої руки, вже розказав, що ми хлопці, які росли на гарячих компотах “радіо-променя”, що на листопад нас запросили виступити в одному столичному клубі, у “Квадраті”, що сталося це навесні, під час “Червоної рути”, де була, ех... велика, велика, перепрошую, срака, яка коштувала нам трьох днів життя, розбитих пальців, двох печених курей і купи нервів. А винагородила натомість “дипломом”, який ще треба забрати з Києва, та можливістю здійснити прощу до Лесиних місць, що я із превеликим задоволенням і зробив. Після чого у співробітництві з колегою зі школи, Оленою Станіславівною, підготував п'єсу-оперу до стотридцятиріччя Співачки Досвітніх вогнів. О! П'єса обіцяє бути потужна і жалісна.

Кожен бере свої речі, я поступаюся частиною коридору дівчатам.

“Так чому ваш виступ востаннє? Не шкода?” - Яна Галахова зичливо запитала саме Гацкевича.

“Не дуже”.

“Справді?” - хитала довірливо головою Ліля.

“У Матвія сім'я, у мене діти”. - Дівки переглянулися. - “Чи то у нього - у нього все - і сім'я, і незабаром будуть діти. А ви що граєте?”

Марат, їхній фронтмен, відповів:

“Міський фолк”.

“Ст'юб підземних переходів?”

“Ні. Ми його використовуємо”.

“Для чого це?” – Гацкевич кивнув на плащ. - “Життєве кредо, лицарська відзнака? Позичив?”

“Ні те, ні інше. Просто, знаєш... він дуже зручний і теплий”.

Усмішка і погляд Марата по-парубоцьки хитренький та підлітково виправдальний.

“Ванько, не наїжджай на хлопця”, - Ліля заступилася. – „Справді, дуже зручний плащ”.

Андрій слухав зацікавлено, - наскільки я зрозумів, молодик небагатослівний. Галя поводитися надспокійно. Гацкевич зрозумів, що перегнув палку, убік зсунув нижню губу і кивнув. І далі, в центрі уваги був фронтмен “Диких абрикосів”: він на виході з ліфту, він з ключами, з Богданом, він і “Дикі абрикоси” на одному поверсі з нами. Цікаво, як йому вдається рухати своєю потужною щелепою, такою собі мрією джентльмена. На його витертих джинсах, турецьких “малвінах”, кілька зашитих дірок. Сьогодні такий бідний студент - рідкість. Якщо, звісно, він студент.

Раптом, наче не хотівши цього, Яна зізналася:

“Взагалі-то, після вечері можна буде зібратися на посиденьки”.

Гацкевич відповів, що наш номер - до їхніх послуг...

У кімнаті я мовив:

“Мінезинг”.

„Хто? - не дочув Гацкевич.

“Марат”.

Товариш вишкірився:

“Вибач, я думав про Яну Галахову”.

Чому буває привабливим міщанство, пансіон і готель? Бо до них приходиш на все готове. Хоча б ненадовго. Людину і нагодують, і обогріють, і покладуть спати у цілком облаштованому гніздечку. Як нас у кімнаті № 44. Ми господарювали серед ванної, кабельних телепрограм, холодильника і двох ліжок. На вікнах ламбрекени. Упорядники фестиваль розписували на п'ятницю, суботу та неділю, а жеребкування відбуватиметься після заїзду. Отож, на сьогодні цю подію ми виділили, як головну. Бо для конкурсантів порядок виступів важливий тактично. Спочатку і зал не розігрітий, і журі не розслухане, а під завісу - всі вже потоплені. Тут важливо не поступитися удачею та самоповагою.

7.

Післяобідні обзорини, у закутку на другому поверсі готелю, спочатку скидалися на бардак, який довірливі люди називали жеребкуванням. Бардак ніяковиння і нахабності – люди ніяк не могли зібратися до купи. Кожен був приступний зору і з перших спостережень я зрозумів, що хлопів більше, ніж чвирок. Тутешніх, певне, одиниці. На шпильках чобіт лучилася ефектна русявка: крик моди з морськими, пірузово-пронизливими лінзами поверх справжніх зіниць. Що теж кому-небудь додасть адреналіну.

Строката і чимсь єдина,- внутрішнім змістом?- галайстра, гуртами і поодинокі, одне на одного позирала. Втім, дехто вже й знайомився - парубок з хвостом і дівчина з кісничкою, - і я їм заздрило. Бо й сам шукав очима свою красуню. Однак ні Яна, ні “Дикі абрикоси” до мене з Матвієм не приєдналися. Жінки - це завжди байдужість або “лохотрон”, і можеш, Ванько, собі поспівчувати.

Настрій піднявся, коли підійшли “Блазні” з Хмельниччини, - знайомі ще з “Червоної рути”, - і відома тільки Матвію банда “Майдан незалежності”.

Матвій чекав. Цієї невизначеності потрібно було позбавлятися. Проявити зібраність, дисциплінованість і волю до перемоги, як-то і личить таким музичним воякам, як він. “Струнко! Слухай мою команду!” - і кинути всілякі інтелігентські антимонії.

Але скоро лиш натовклося народу, як у центрі уваги опинився стіл, за якого вчепилися тьотя з адміністрації та дядько з журі, - швидка, театральна вимова, погані зуби, - чоловік поморщився од молодіжного поффігізму і, звертаючись чомусь до мене, вичитав хлопцям за те, що сю меблю - треба посунути на центр, ще й витерти ганчіркою, яка смерділа прілим оцтом.

“Вітаю!...” – розпочав головуючий. – „Ля-ля-ля... Ми раді... Фа-фа-фа... Є відомі, наприклад гурти “Явиди” (Забігало –

“Де вони? Що вони?” - і чи справді в намистах, згардах та хіпозних брязкальцях)... або “Дикі абрикоси”. Є досвідчені і зіграні. Є і новачки – більшість. Шанс матиме кожен. Хтось вибухне, комусь завадять обставини, незібраність”...

Отже фаворити об'явилися і я скосив погляд на Марата та його ватагу – голова сказав, що вони переможці якогось фестивалю.

Нарешті бородань побажав:

“Нехай щастить і на заваді вам не стоять пивні лотки та звабливі лучанки. Хлопці, багато не пийте і не спойте дівчат”.

Сміх, оплески.

Під наглядом головуючого, якого не віднесеш ні до мистецьких, ні до організаційних кіл, змішуючись, усі без відгалу тягнули номерки.

Спочатку виконавці співаної поезії та одинокі менестрелі. Номер сім – Катя Янко, Луцьк... Десятий Мар'ян Куба з Чернівців...

„Богдан, е-е... Вмитий, з міста Дубно – номер тринадцятий”.

“Богдан, перепрошую - Шитий! Я анархіст битий, тому не марновірний”, - почулося десь з натовпу.

Біля Матвія отаборилося дівчисько в джинсах, ота з кісничками. Не на світлі її очі були сіро-синіми, як темні люфи вогнепальної зброї.

“Хлопці, та розступіться ви хоч трохи! Що він сказав? Я не почула!”

Хлопці поточилися. А їй через кілька хвилин випав номер одинадцять – Лора Еш, наша землячка.

На це Матвій зіронізував:

„Анемічне створіння”.

“Ну, і чому ти на неї кажеш анемічна?” - запитав я.

“А яка вона? Амеба!”

Про неї ми теж чули вперше.

Ну-ну. І взагалі, рух серед юрби зрибків-малюків очільники почали пришвидшувати, певно щоб все скінчити ще до святкового відкриття.

Втім, нехай і зазначалося, що сьогодні *великі* гості та вечір рок-банд, ми про те не думали. Бо черга дійшла до гуртів акустичної музики: сліпих музикантів та їх міхonoш, яких зараз ділили на дообідню та післяобідні черги - гуртам і місця більше треба, і часу. Було помітно, що люди тут же прицінювалися, ловлячи найменші натяки на те, хто є хто і ким буде після виступів. Тут Матвій більше покладався на мене – на мою пам'ять до людського твару.

Коли надійшла черга до “Диких абрикосів”, очі присутніх взяла на себе Яна. Виступила тягнути папірець, а ведучий телепнув прямо у лице.

“З такою солісткою, погодьтеся, повинно щастити не лише у нас, але й на конкурсах краси”.

Я аж зняковів і подумав, що краще б її десь сховати.

Впевнено, але зашарівшись, витягнула аверс – перший потік.

Матвій реверс – другий. Перед “Малою землею” таємниче відомі “Явиди” – номер одинадцятий, далі “Крики” з Бердичева, “Забудьки” з якоїсь Герасимівки, “Майдан незалежності” з Шумська.

Отже співуни виступатимуть у суботу, гурти у неділю. Тоді ж - гала-концерт.

Натовп перемішався і я прошепотів:

“Бортануть нас, і не подивляться, що приперли ми, не шкодуючи ступнів, аж із міста Рівне”.

Матвій відповів:

“Нехай спробують. Не в нас ходять у кухвайках та валянках і грають на балалайках або гармошках. Якщо підемо у запас без жодної зірочки, то з боєм”.

“Хлопці, переб'ю і вас і себе, проте, що це за песимізм?”

Я помітив, що “Дикі абрикоси” опинилися поруч тільки тоді, коли над вухом муркнула Ліля.

Матвій обернувся:

“Ніякого песимізму. На маєтку десять гривень та харчі у сумці. А у вас?”

“А у нас криша в міській управі”. Невже сама Ліля? Посміхається.

Матвій теж посміявся:

“Що ж, дівчатка з гурту “Ртуть”, з нашого міста, теж мали кришу. Але чомусь запрошення не дочекалися”.

Ліля свої чимось поетичні оченята примружила:

“Хто це?”

Матвій вийняв із кишені демокасету:

“Дарую”.

“Ртуть?”

“Ні, наше”.

Яна та „Дикі абрикоси” заворушилися, розглядаючи непоказну штуківину.

“Попередь хоч”, - зауважив я, - „Що запис похабний. Бо без аранжування”.

Вони поцінували - і все, ми з Галаховою знову розійшлися. Щось не дуже помітно, що мені цього шкода? Але вродлива – до біса. Я граю, вона співає. Чого ще? Може, все-таки я їй не подобаюся? Але як дізнатися? Не знайшовши відповіді, згадав про своє важке озброєння. Навесні, залицяючись до колишньої однокурсниці, почув: “Якщо на тебе звернули увагу, не завжди треба відповідати. Я вже це перевірила. Навіть коли хочеться”.

Отак завжди.

8.

Без юних барабанщиць, камерно і щиро, на урочистому відкритті фестивалю у Палаці виступали члени журі. Тут заявили ті, хто повинен був показувати на що вони здатні, аби потім не виникало запитань “А судді хто?” Зіграла й поїхала Марійка Бурмака, звідси вона колись починала. Були рокери, які грали акустику. Прогундосили улюбленні гості організаторів – “Пікардійська терція”. Побував на сцені Едуард Драч – лікар-бард зі Львова. Луцька зізда Шишкін. Словом, зірки жанру. Тобто номінальні і авторитети справжні, до яких горнутья і прислухаються, до асів авторської пісні, як Ігор Жук, Валерій Маренич, а також аранжувальник Віктор Павлюк.

“Хоч побачиш Маренича...” - зауважив я Гацкевичу. Знав: треба думати менше про себе, а більше про гурт.

На виході з палацу, крізь натовп глядачів та конкурсантів, Гацкевича наздогнав вахтер.

“Слушай, вибач, канєшно, а ти мене хіба не узнайош?”

Гацкевич подивовано відповів:

“Ні”.

Чоловік грубий і водночас з виправкою, у формі держохорони без погонів, років тридцяти п'яти.

“Я Саня!”

Подив Гацкевича затягувався ще більше.

“Ти ж Владік? Ми з тобою раньше зустрічалися. Припомні, Хасавюрт, третя рота! А? Ти шо, забил?! Шо, ранений?”

Чого так схуд? Кантужен?”

Цілком серйозно, з усміхом, він кривився наче брату.

“Та ні, не ранений. Ви помиляєтеся”.

Чоловік натиснув:

“Точно?”

Зіставивши форму без погонів та згадку про Джохара Дудаєва, Гацкевич посміхнувся:

“Та ні. А що, когось нагадую? Хто він?”

Вахтер бачив, що це збіг обставин, давніх і нинішніх, але не вірив.

“Та один в один. Вот ви заходили, мельком увідел - зрадів – неужто, думаю, повернувся? Такий худий, і з гітарою. І до сіх пор не вірю... Думаю підійду... Може не узнаєш?”

Саня переконливий. Гацкевич теж:

“Вибачте, але ...”

Було приємно і дико, проте на жаль – Іван Гацкевич не герой.

“Що ж, це ти вибач. Хоча вродє би все-все. Тільки ти худой”, - Саня вмовкав.

“А що за Владик? Ви теж там були?”

Відходячи і зупиняючись - “Та це вже неважно”, - чоловік появив вираз, наче так і ні.

Приємно, недоречно, але знову облом – таке лице було у Гацкевича, наче він прозрів - чого це він радіє, адже стоїть за чеченців? Ніяково плутати себе з солдатом, який після дози промідолу зачищає чужі кишляки. І враження це міг виправдати тільки тим, що з нами таке вже не вперше. У дев'яносто шостому, з хлопцями поверталися із Броварів. Змучені, запилені. Я з речовим мішком, Гацкевич з пошкодженим на шабашці коліном, - залізли у плацкарт уночі, заснули. На ранок Гацкевич вирішив перемотати ногу, так бабця, що їхала з дочкою, помітивши на еластичному бинті брудні плями, боязко питає: “Ребята, а ви не із Чечні єдете?”

Оминаючи прудку метушно вечірньої вулиці, я нарешті розговорився:

“Отак, Ванько, фестиваль тут - це є добра нагода ще раз засвітитися, раз уже тебе так впізнають. А два, що не склалося з “Рутою”. Мусимо зачепитися зубами. В теперішньому гарячому стані не засвітитися ще й тут - означатиме не засвітитися зовсім. Без труда не встромишся й туди, - а на хвилю популярності – тим паче. Треба перемагати. Окрім спілкування та тренювання з собі подібними пробуй підключати інші канали. Грати на глядача і журі. Там хоч і виконавці, але деякі вже шоу-бюрократи, або ними побували, знають прийоми і, можливо, зв'язки. З такими корисно не впускати можливості поспілкуватися і як з бувалими майстрами, і як з людьми відомими”.

“Просто мої очі, після твоїх настанов, вже не раз на людей дивилися не своїм поглядом. І помилялися”.

“Ну, то не лізь! Але коли хтось із цих дядь тебе уподобає – то чіпляйся з усією привітністю, на яку здатен”.

“Уподобає як – спереду чи ззаду?”

Я змовчав, а він додав:

“Я приїхав грати”.

Ну що, нагадувати про відсутність амбіцій? Так у нього ж їх не бракує.

“Популярність – як у крамниці навантаження до таланту, і найважливіше, як вогник, на який летить успіх. Не зациклюйся на тому, що мовляв, половина присутніх тут припадатиме на тих, які за нас кращі. Як казав Леонід Биков: “Не дрейфь, Смуглянка, ти ж істрібітель!” От і ми не якісь нездари”.

“А з гітарами”.

“Тим паче. Тут усі мазані одним миром”.

“То на перший погляд”.

“Нехай, але...”

“Гаразд!” - Гацкевич ставав різким, у нього обрида.

“Уф!”

Ну, я виклав усе, тож вітчизняна естрада не матиме за що мені дорікнути.

9.

У столовій пластмасового заводу, що навпроти “Лучеська”, гастролери почали кучкуватися за столами на усі три дні. Дехто з журі і генералів їли тут же: авторська пісня жанр “дуже демократичний” і те всіляко підкреслювалося. Звісно, завтра усі мило добриденькатимуть, але розходитимуться хто куди.

Помиляється насамперед той, хто думає, що віра – це погляд у майбутнє, у завтрашній день. Насправді, віра повинна відчуватися тут і як хвилини щойно спливаючі. Матвій тут єдина людина, стосунки з якою у мене братні. А от інші... Взяти хоча б ту ж Яну – дівчина трималася з Лілею, а Галя, Марат і Андрій сиділи окремо. Або ця красуня занадто скромна, або Ліля її прикриває. Од Марата? Мені вона все ще здавалася блідошкірою, не зважаючи, що Матвій вперто твердив, ніби така порода є всуціль смаглява. До її прихованого рум'янцю, веснянок, мій зір додавав

відблиск темних очей, волосся, вій, - це невидимо фонувало та розсіювало пелену, - і на дівочому лиці я бачив димчастий, голубенький відлив білолицької чорнявки з великим ротом.

В гостях головне поїсти, тому Матвій моллов, як млинок - на заздирість мені, бо я ресторанної їжі не люблю.

“Привіт, козарлюги!” - до нас підійшов парубок з голеними скронями і хайєром, якого я завважив ще на жеребкуванні.

“Мене звати Богдан Шитий” – рипуча, південноволинська вимова, на сведрі вибито чорно-червону символіку, нижче середнього зросту. Подивився на мою пляшку пива, на Матвія, який од напою утримався, поставив рознос, поручкалися і голос у нього: “Слухайте, хлопці, Ванько”, - брикнувши, пішов розважливо. - “Можна тебе так називати?.. А чому до вас чіплявся той мент? Чимось не сподобалися?”

Гарне, відкрите чоло, ніс задзюблений, сам міцний.

”Помилився. Ти думаєш, що він мент?”

“Я їх нюхом чую. І подумав, що у вас проблеми... Бачу, хлопці взяли пива, думаю підсяду. А може, друже Ванько, друже Матвію, будемо братками?”

Хе! На столі пиво - отже ми на свободі. І не одні.

“Хлопці, до вас можна?” - приваблена Шитим, четвертою, купно, приєднувалася ота анемічна дівчина. Мене розпирала цікавість.

Вона:

“Богдане, познайом нас”.

Шитий пояснив, що позалицявся з нею ще удень.

“Хочу посидіти з вашим гуртом. Не здивовані?”

“Та...”

“Просто я ваша землячка”.

Богдан:

“А як же твоя сусідка?”

“Вона не проти у жодному разі”, - і лупить в очі білими зубами. Не зовсім, щоб дівчисько, проте її літера “ша” до цього схилляла, була подовжена, як і “ж-ж”.

“Чому Лора Еш?” - Матвій дівчаток зі штирма акордами і соплями під гітару про нещасне кохання не сприймав.

“Це вигадане ім'я моєї подруги. А що, назватися - Гандзя в кедах? Менше з тим. Мене звати Ванда Бриндас”.

Я неквапно придивлявся: джинси, сведрик і - модні кеди. Я не помилився – у стрілятка були не підмазані темно-сині очі, як дула; а ще шкіра відтінку, наче вгадувався рябенський крин без веснянок, і над скронею, зліва від проділу - кісничку, - бліді губи і найгарніший кирпатий носик.

10.

Богдана я з Гацкевичом не сприйняв ще на жеребкуванні, подумав: нам тільки бракувало тачанок, погромів та факельної ходи ночами. Але на вечерю, коли більшість була ще тверезою, до місцевого пива Шитий вииняв срібну фляшку, розлив Гацкевичу та собі горілки, і ми завели гутірку про те, що “Мала земля” після будівельного, Ванда – яка приєдналася теж до нас - з франківського універу, а Богдан закінчив музучилище і бував у Польщі.

“Як давно звідти?”

Шитий відповів неохоче:

“З серпня. На кордоні нашої країни треба ставити вказівники: „Забудьте про гроші! Ви в'їжджаєте на територію національної ідеї”. Крок уліво, крок управо – перестрілка... По мізках стріляють як тра”.

Моя своячка звідти поверталася теж пригніченою - розповідала усе дружині і їхала знову. Я до того діла не мав. Відчував, що в таких бесідах час зупинявся, і десь зникав. Гацкевич – ні, хотів туди навіть на хліб та воду, заробітчанином. Тим паче, що перепетії першого фестивального дня ми нарешті забували і можна просто розслабитися.

“Я не анархіст”, - пояснював Шитий. - “Швидше антиглобаліст. Бо думаю, що треба перехопити у Великої України газопроводи, і за ці гроші, як суверенні зунрівці, разом з поляками приватизувати та добудувати нафтопровід Одеса-Броди-Гданськ, і жити як швейцарський сир в альпійському маслі”.

“Ти що”, - вколов його Гацкевич, - „Начитався депресивної ірванцевої “Стіни”, чи львівського “Четверу”?”

“Четвер” не депресивний, він модерний”, - виправила Ванда. – „І до “Четверу” Ірванець не має ніякого відношення”.

Шитий сказав по-своєму:

“З братками такого не читаю. Просто я ніколи себе не вважав великоукраїнцем, малоросом або шароварним родичем Шевченка. Узагалі, Шевченко і Велика Україна - це імпортована ідея для західняка”.

Я задоволено кивнув, а Гацкевич не погодився.

“Незалежність, хуторянство, степи і Дніпро лишилося тільки в єдиній мові. Та ще сало. Чому у волиняка, коли чує середньодніпровський або твердий слобожанський діалект, виникає невимовний, підсвідомий, дитячий потяг до Великої України, й тече слина за тою мрійливою, чистою екзистенцією, котрої вже не існує, як білоруської або гельської мови? Пояснить?.. Та й ніколи не існувало тої екзистенції. Одні рухи - Махна, Григор'єва, Зеленого, більшовиків. Запитай у східняка: чи є у нього подібне відчуття до нас? Одні винятки - Чорновіл, Тютюнник, Багрянний, котрі для нас, не для східняка, стали реальністю, життям і символами. Всі інші - салоїди, яких і тут не бракує”.

“Щось я не розумію”, - не вірила Ванда, - „Анархія, газопроводи, національні інтереси. Що співатимеш тут?”

“Панк... От скажи, Вандо, ти панк любиш?”

“По суті не чула”.

“От, от! Де він зараз? А я хочу, щоби був. “Океани Ельзи”, усілякі “Спліни”...

“Не зачіпай, я від них шаленію”.

“Це не рок. Що вони пропонують? Ана жуйот свой цукор бес сахара?”

“Хіба треба щось пропагувати?”

“Можна. Панк-блюз “Гадюкіних”; “Клеш”, які виступали проти расизму, і мали ультраправі погляди. Джонні Роттен і “Секс пістолз” - ото був панк! Розумієш? Не бачила ти ні Чорнобиля, ні виведення з Афгану, ні Віктора Цоя”.

“Одначе”, - виправив Гацкевич, - „Кузя ідею “Гадюкіних” зрадив, а Джонні Роттен та Сід Вішес асоціюється з наркотою”.

“Щоб там не було”, - заговорив і я, - „Мені здається, справжня думаюча музика скінчилася на початку дев'ятнадцятого століття. Далі пішли ритми. Особливо нігерські”.

“А як же джаз?” – здивувалася Ванда.

“Джаз, то вже точно не музика”.

“Блюз?”

“Оце трохи музика”.

Шитий мене перебив:

“До речі, Ванько, ти хоч і не панк, але менти чіпляються і до тебе”.

Гацкевич як міг пояснив, що там трапилося насправді. Що на мить відчув себе трохи героєм, хоча сьогодні справжнього українського героя в природі немає і близько, бо він був раніше, коли вважати себе українцем вже було героїчно, і що сьогодні бути українцем для героя вже замало.

Шитий тему продовжив знову по-своєму:

“Був у мене знайомий, вже покійний – то він чеченців не любив. У вісімдесят третьому служив під Ленінградом, у береговій охороні. У роті десять слов'янських салаг, а всі діди - чеченці з одного призову. Зловили, коли спустилися із гір. І як виховували салаг? Вимикали світло у казармі, заганяли у куток і закидали армійськими табуретками”.

Гацкевич зауважив:

“Всеодно мені ніяково”.

“Це мені ніяково, коли я з другом у кафе не можу поділити столика з бандитами-крутеликами Червонія... Ото зажера була – героїчна! Мишко до них: “Шануймося, хлопці”, - удар, хтось вже лежить, а Мишко стоїть над ним, сам невеличкий, як я, і пальцем, - “Бо ми того варті!” Щоправда, стегно мені таки зламали... Ну, що, гайда на сольфеджіо - на майстровуху?”

Тобто на творчу майстерню, найбільш добропристойний спосіб вечіркувати на фестивалях.

11.

Перед готелем, місцеві пацани запропонували нам придбати шмалюки. Богдан пригальмував:

“Та ні, ми ще пива. А багато маєте? Беруть?”

“Етім і живьом. А ваабще, ми вадалази са Світязя. Отдыхаем. Ну, как тут у вас... на фестивалє, девачкі харошие єсть?”

Ми не відповіли.

Коли я та Богдан уздріли готельний кабак, то попри застороги Матвія, що спізнаємося, знову всілися до пива.

“Причому українського”, - наголосила Ванда і захотіла теж.

Матвій поки що був з нами.

“А я оце виграла глиняний кухлик “львівського”. Тиждень ходила і цяцькалася. Нікому не давала в руки. Моє! Знаєте, так приємно потримати щось безкоштовно”.

Матвій куснув:

“Особливо ж безкоштовно”.

І пішло - “Пиво – це на футболі засіб від кашлю та крику”. - “А горілка – це коли пива мало”. – “А закусь до неї, це якщо вдома не наварили смачного борщу і їси те, що є...” Тим паче, що Шитий був схожий на Роберто Банджо, завоїстий і гречний. Лаявся так, що “пашол” або “тваю дівізію” загиналося інтимніше ніж у мене, без усілякої злості, притискаючи наголошені, наче гліював метал - спочатку розжарював вишуканим добором, а потім охолоджував. Якщо цей паливода так співатиме, то глядач потягне його не просто під пиво, а й під оплески. Пив більше, проте не палив.

Сходилося щораз ближче на неоголошеній підтримці, коли разом не потрібно думати про те, що фестиваль - то суто для автури, яка одна тільки себе й розуміє: „Я фанат! Я найголовніший! Я сам собі граю!” Сьогодні, далі пива, ми свої писки показувати не думали.

Побачивши таке, Матвій відкланявся.

Богдан не вгавав:

“А оце тіки повернувся додому – заходять з СБУ (служба по боротьбі з Україною): “Не хочеш, поділитися, що робив у Польщі?” Знають же мене, як облупленого, ще й може прослуховують телефон. Кажу, збирав гроші на видання антипрезидентської “Дубнівської правди”.

І показав примірник. Це як співпраця з унсовськими побратимами.

Ванда сміялася і вірила. Про що думала насправді я допевнитися не міг. Погляд безгомінно мигтів, міміка аж напирала - очі, все-таки швидше, як синя кора гірської сосни, в морозовинках райдужної оболонки. Довгокоса платина, довгопала, пазюри охайні і гострі. М'які плечі просто і по жіночому збудовані, ніде і натяку на коржавинку.

Богдан виламував уста:

“Подобаються мені, Вандо, твої ноги”.

“Без брешеш? Чесно?”

“Хочу лапнути і не можу”.

“У мене в одній пісні є такі слова: яблуко та черв'ячок мають купу діточок. Не дочекаєшся!”

Я поцікавився:

“Ти вже щось своє записувала?”

“На студії “Ртуть”.

“Ага? Добре їх знаєш?”.

“Може...”

Навчається на першому курсі, знає англійську і самозакохане до нестями.

“Розумієте, замахалася. Усі ті матаналізи, дисперсна математика, алгебра, геометрія, функціональний аналіз, диференціали. Просто замахалася! Тому втікла. Отака захцянка. Хоч відпочину, покілішую. От хто мене тут пре, то це Богдан”.

Слухала наші заполітизовані теревені, обожнювала Стінга і не знала, що буде грати завтра. Запитала в мене.

“Найважливіше - не ботать по руской фене”.

“Це жарт? Мені лахати? Та тут навіть розмовляти намагаються чистою мовою. Ти помітив?..”

Не дивно, що це кмітливе дитя, ця крихта, одробина, мені подобалася, - норовом, - еге ж, були підстави, які нагадували когось з минулого; юнака, яким я був колись. А втім, далі буде видно, може її самовираження стачить лише до якогось першого-ліпшого облуму? Хоча нас не покинула до останнього ковтка...

І ми таки поплелися на третій поверх готелю.

З шумливого велелюддя у кутку для відпочинку я зрозумів, що творчу майстерню сухорлявого бороданя вирішили відвідати майже усі. Ванда приєдналася до своєї сусідки по номеру, до моргухи, яку чомусь назвала О.Ліщук.

Хто хотів щось на гітарі показати, той вже показав. Пропустивши початок я вияснив, що між деякими співунами, які між поетами сцени, вже починалися тихенькі чвари. Музиканти з гуртів спілкувалися мирно. Втім, без особливої ініціативи. Звернув увагу на середину, адже поза тим бреньканням мова пішла за продюсування. Що Матвія з Лілею найбільш і цікавило. Їм довелося зчепитись стосовно зближення авторської пісні та попси.

Ліля саме заперечувала попсу, коли невідомо де загаявшись, прийшла Яна. Стала з краю, переді мною та Богданом.

Матвій порівнював противагу автури і попси, як “кавалерійську атаку поляків проти німецьких танків у тридцять дев'ятому” – стильно, гарно, але самовбивче. Для розкрутки усе одно треба використовувати попсо(вані) методи, а то буде широка відомість у вузьких колах. Кому це треба? Яка користь глядачу – простому як двері?

На це обізвалася О.Ліщук:

“Порівняння слушне”.

А хтось з хлопців одримнув:

“Що? Може мені співати російською?”

Матвій парировував:

“Ні, я не це мав на увазі”.

Однак моргуха знову:

“Хіба не усе одно на якою мовою співати? Серед нас тут не тільки українці”.

Матвій хотів їх зупинити, проте його випередив Богдан:

“Масте, пані, рідну мову? Ну, то співайте!”

На це вона загадково і зірчасто Шитому усміхнулася, а я тим часом додав:

“Бетмен”, приміром, як попса зрозумілий і близький лише американцям, а високочолий “Фауст” лише німцям - іншим вони просто нудні. То для чого воно те все нам, простим як двері українцям. Аби своє подужати”.

Коли я обмінявся з О.Ліщук поглядами, то її зірчастої усмішки вже не було, і ми, гадаю, запідозрили одне в одному непорозуміння пихи.

Зчинилася катавасія, але бородань віддавав цю стихію на розсуд молоді. Нехай вправляються, аби не мовчали про наболіле: засилля попси, її мова, зросійщення і комплекс меншовартості...

Шитий схилився до мене на вухо і голосно мовив:

“Тваю матір ніхану!”

Так голосно, що його почула Яна. Спочатку подумали, що буде осаджувати, проте вона лише глянула своїми афелієвими очима.

Мене наче знову сколихнуло, і я пожвавішав:

“То, може, йдімо звідси?”

Богдан кивнув.

Матвія вирішили не зривати, нехай поговорить.

“Ви куди?” - Яна повернулася до нас удруге.

“До мене”.

Знатно розпустила уста.

“Ти не з нами?”

Дівчина прошепотіла, що так – ох, моя ти надіє, отже про вечірку не забула.

Ванда сиділа на віддалі, і їй довелося махати руками через голови.

12.

Як вони там збиралися, і як саме до Гацкевича, Богдана та Ванди, приєднувалися не повним складом “Дикі абрикоси”, я не бачив. Долучився, коли ватага вже сиділа кромлехом на ліжках і допивала дві пляшки “Приморського” портвейну. Пили переважно хлопці. За винятком Марата, такого ж тверезого організму, як і я.

Галахова, котра сиділа поруч Гацкевича, запитала мене - чому я без Лілі.

“Вона пішла до себе. В поясниці, каже, хтось штовхає вагони, наче буфер об буфер. Бідкалася, що нікому на ніч розтерти. Але, витримка до зваб під час гастролей мені давалася на протязі різних років не даремно, і я од неї наважився тихенько утекти до вас. Жарт. А взагалі-то, Лілю запрошувала пані Мосійчук, президентша фестивалю. Не знаю, може й погодилася та поїхала у кафе “Оболонь”, де гудуть рокери і “Пікардійська терція”. Бачиш – вони думають, що конкурсний етап це лише для нас, і на фестивалі трохи не в пошані – малоцікавий та малопопулярний. Хоча, стосовно того, хто більше шанується - треба розуміти, що таке відкриття фестивалю і його великі гості, і що таке, власне, конкурс”.

Ванда, на моїй гітарі, виконувала переграш “бітлів”. Десь як на третій раз повторила ту ж саму помилку, я забрав інструмент і виправив:

“Не ображайся, але ти що, граєш лише на мінорних та мажорних тризвучках? Не в змозі додати секст або септ?”

Ванда цю мелодію не брала мізинцем.

“Я ще її погано знаю”.

“Тому й звучить твій гітарний супровід досить плоско. І не тренькай отак, де лиш можна. Побійся Бога”.

На мене осудливо глянув Гацкевич.

“Втім, є сильне відчуття ритму. Вумничка!”

А взагалі добре: за весь день ми вперше узялися до інструменту. В поїзді бо все зачохлене і струни спущені, щоб не було небезпеки, що поведеться гриф. Це скрипалям, Лілі, до лампочки, бо возять свою віоліну у жорсткому футлярі.

“Дикі абрикоси” сиділи зараз тут, оскільки на фестивалі ми були перші, з ким вони познайомилися.

Андрій мовчав і слухав. Марат біля Галки, по черзі теж щось бренькаючи на гітарі Гацкевича.

У розмові перед вів Шитий.

“То чого ви не взяли “плану”?” - цікавилася Ванда.

“А для чого? Мені хлопці могли дати вдома. Не хочу”.

“Хіба ти не планокур?”

“Було. Заганджибасив так, що знайомі менти мусили тягнути додому ледве живого. Кинули у ванну. Я лежу, а мені здається, що піді мною провалюються пекельні ляди. Очі не бачать. Хапався за ту балію до вечора... Старий не

відходив. А після того, як рубануло мого товаришка - покинув. Сиділи гуртом у підвалі, обпилися чієсь сивухи, ну і давай, потягнемо. Ньома сів і не рухається. З рота піна. А він белькоче: “Дддддддд!” Замовкне і знову. І отак дві години. Ми йому по морді. Пульсу немає. Хтось навіть хотів за швидкою бігти. А він усе “Дддддддд!” Коли нарешті очуняв, виявилось, що хотів просто сказати: “Д-дай закурити!..”

І Богдан під гітару видав: “Ні стало ше ніц – хоч могло ше стац...”

“У Польщі де був?”

“Під Олштином”.

“А де це?”

“Мазури. Возив з собою штунду, і гарував у колишньому колгоспному маєтку, у фермера - монтував навіс для техніки. Там класний мототрек”.

Ванда пхинькнула:

“О! Значить ти у Варшаві не був?”

“Чому ж не бував. Минулого року, на Євро-стадіоні (це такий базар), перепродував лахи. Поряд грузинів, молдаван, китайців. Фотоапаратів..! Удень крупний опт, а з другої до сьомої ранку дрібний. Переважно польське, рідше китайське”.

“То яка Варшава?”

“Як Київ”.

“Велика, висока і громіздка?”

“Ага. Пригадую, напоїли мене біля Палацу культури, - схожий на московський університет, - китайці. Поки дійшов, не пам'ятаю, здавалося аж до триповерхового “макдональдса” через проспект – поліцаї. Довелось од третьої дня і до одинадцятої вечора сидіти у камері з бомжом та наркоманом. Бомж дві години валував “Срать хачу!” А наркоман все доколупувався “Дайце телехвона!” Поліз на поліцаїв, то замість штрафу, - грошей було мало, - дали двадцять резинових кийочків і добре, що не вислали. Мельдунок був не прострочений. Потім я з тими поліцаями розпивав могорич. А бомж виявився білорусом. Це правда. З сярбів туди їдуть одні “льолікі”. Стовбичать на біржах, але їх мало хто наймає”.

Пішли анекдоти.

13.

Ванда сміялася і гадала усім на картах. Першим кинув жереб я: на гадальницю. І цим себе здивував. Блюзнити проти маленької Ванди?

Богдан вчинив простіше, сказавши їй знову прямо в очі:

“А ну, давай на тебе”.

“Так не можна. Загадану особу треба тримати у таємниці”.

“Ти гадай, все одно ж на тебе...”

Яна все ще поруч. З балкону йшов продув, і я приніс їй ковдру. Допоміг закутати плечі. Заварював каву, доливав компанійський портвейн, який з пластмасового стаканчика цідила по краплині. Без метушні, коли не додивилася за кип'ятильником, витирав на холодильнику розлигу гущу. Запитав чи не заважає те, що постійно димлю. Десь поряд, певно франківчанки, по-дівоному доспівували народних пісень.

Ванда скінчила розклад Богданового задуму і повідомила:

“Нічого не вийде”.

Хоча мені, перед тим, зрізала куди ліпше.

Забуваючи, що цілий день пас Яну очима, зараз вибирав і думав про те, що у такої розважливої краси не може не бути бойфренда. Адже до хлопців з інших номерів, на мій подив, ставлялася, наче вони їй усі осоружні А ще пригадалось зауваження головуючого під час жеребкування.

Ні, ця врода мусить мати торбу залицяльників. Хіба я сліпий? Тому, коли зібралася ватага, а вона, наче за звичкою

дляючись, прийшла останньою і підсіла до мене,- на журнальний столик перед балконом, - захотілося озирнути навкруг і порівняти, чому саме я. Що, не знайшлося кращого? Втім, було солодко. Мовчки або з буденними словами, втіха і прихильність долинали тепер до неї без перешкод.

Навіть взяв гітару, підібрав затакт і програв два перших акорди чогось свого і не свого: Лені Кравітц, "All'e I Want"... - баладний стандарт: тобто все, що засіло у серці. Акордів мало, тому голосові розкладки перевів без слів у гру плектром, - а то б мою вимову Ванда засміяла. В очах у мене тамувалося дихання. Ще б підтримку ритм-секції, ударних. Хоча Матвій до цих запозичень мене трохи ревнує.

Яна побігла здивованими очима:

"Ти граєш медіатором?"

Але я дивився на її дівочі, заткані джинсами коліна і мовчки обмірковував наш перший діалог: „Таких абрикосів у столиці не має". Надто ж про Марата, недовірливо і щиро переді мною.

Я тихенько її запитав:

"Хочеш, сам здогадаюся, хто ти?"

"Та не дуже".

"Який у тебе батько?" – я почав здалеку.

"Не скажу. Хотіла звідси до них зателефонувати, щоб не дзвонили мені. Але не вийшло".

"Ти в батьків одненька?"

Яна посміхнулася:

"Ти думаєш?"

"У тебе голос затишний. Що, може, проблеми з батьками?"

Мовчить.

"Зате вступила до університету і живеш сама". - Я почав наспівувати: "Та невдовзі прийде осінь й Ми усі розбіжимося по русифікованих містах..."

"Це втручання у чужі справи... Але продовжуй".

"Ти на кого схожа, на батька чи на матір?"

"На тата. А менша сестра на маму: у обох якась дике, світле волосся. Як пилоч і мед. До того ж, сестра за мене вища, і гарніша".

"Ого. Не вгадав. Зіграємо", - і порушуючи авторські права повів, - "Так у світі повелосся Я люблю її волосся Я люблю її тонкі вуста"... Коли тебе спостерігаю, то йдеться не про красивих жінок. Справа, тобто, не лише в цьому. Хоча ти... Просто декому зустрівся красива, а іншому ні. Отак-от. І це якщо зосереджуватися тільки на тому – красуня ти чи ні, якщо треба саме така, і ніяка інша, тільки тоді й розумієш, що тобі випала вродлива або ні, жінка".

Личини її привабливості мені було мало.

"Я палиці не перегнув?"

"Ні".

"То як воно на сході, у місті, з русифікацією?"

"Дурієш?"

"Що то без тебе - казати не буду".

"Не треба. Чула ти цілий день п'єш з Богданом?"

"Хотілося б. Та навряд чи. Давай домовимося - трохи ось портвейну, трохи пива... Бородань, до речі, радив не пити".

"Так?"

"А ти не знаєш, чому він сахається мужиків?"

"Ні. Ти що, до нього підходив?"

"Ще ні".

“Мені він просто не подобається”.

Після чого темна порцеляна очей зробилася несміливою, з усміхом:

“У тебе дружина, сестра, дівчина є?”

“Ні. А що?”

“Нічого, запитую. Ти так граєш про це...”

“Де ж ти чула?”

“На демокасеті”.

Бачиш, вже прослухала запис, котрий Матвій подарував Лілі. Хоча там мого співу лише в одній пісні.

“А твій батько, швидше за все, простий дядько. В інтелігентного вигляду дівчат татусі саме такими найчастіше й бувають. Може і “Жигулі” є?”

Бовдур. Яна мружила задоволення, і я бачив її в образі серйозної самотності. Але тільки на хвилику. Далі знову немінлива, безтурботна і товариська.

14.

Я розпитував хто є хто в “Диких абрикосів”. Відповідали, що Галя з Маратом соло, Андрій з гітарою. Тексти пишуть потроху усі. Хіба що Андрій трохи аранжує - він комп'ютерник. Перші двоє навчаються.

“Зіграй щось своє”, - після Богдана, Ванда причепилася до мене.

“Почуєш на виступах”.

“Чому?”

Карамболом заступився Гацкевич:

“Соромиться видавати таємниці”. Гітару узяв сам, а Богдан запропонував організувати якогось доходжального кавунця.

“Та ну-у!”

„А що? Боїтеся упісятися? Даремно... Приїхав до нас на вулицю колись “камазом” чолов'яга з півдня. Ну, і попросив нас, хлопчаків, подивитися за кавунами. Доки не підшукає місце для продажу і готель. Поки ходив - ми почистили пів причепа і втікли. Присіли собі на підвальній клітці, штани поопускали, пісони прямо в яму - і ложками вибираємо саму м'якоть. Їмо, а воно одразу біжить, їмо...”

Під вікнами другого поверху з'явилися знайомі торговці шмалю. Дівчатам через три номери на щось натякали. Мабуть розбити вікна.

Я насторожився.

“Здається Олені та її”, - пояснила Галахова і лишилася незворушною.

“Це не ті, водолази-рятувальники зі Світязя?” - Гацкевич придивився з балкону.

“Ага - і мені повіли, що дроворуби. Добре заробляють на смереках”.

“Ге-ге! На смереках, у Луцьку?! І коли встигають вигадувати?”

„Такі можуть і щось зробити зле”, - висловив я свої побоювання.

“Та ні”, - заспокоїв Богдан, - „їм аби перепихнутися”.

Гацкевич, чого не було з ним раніше, на ці слова увагу не звернув. Зло, яким аборигени могли й справді когось заглумити, називалося гвалтування – це коли жінці насильно вливають не її, а іншу групу крові. Хочеться померти. Але місцеві, либонь, виявилися не такими вже й сміливими, бо незабаром з-під вікон відійшли і спокійно закурили. До речі, слово “перепих” означає не подобу любовної утіхи, а на одному з діалектів – пишноту. Я був того досвіду, згідно якого, з усіма схожими або навпаки, різними властивостями, бруд, розпуста чи інші людські слабкості, з усіма схожими в часі рештками, можна як появити, так і прямо, фізично, *видимо* змити, надалі вже уникаючи. Важче інше – витравити та видалити ті отруйні або паразитичні наслідки з хитросплетінь волокон у мізках, з ланцюжків нервових клітин, з відростків, або з ества душі. Вдається хіба що з допомогою любові...

Десь в половині другої до кімнати увірвалися нахрапісті бердичівські хлопці і запропонували погуляти на дворі.

Я не пішов.

15.

Розговівшись власною бесідою ще на балконі, я, йдучи з Яною окремо від інших, знову повернувся до питання, хто вона.

“Це не важливо”.

Вулиця нам теж нічого не показала. Глупа ніч, яка позбавила нас більшої частини ватаги. Тому, коли у готелі підпилий Богдан повернув спати, ми всілися у холі на диванах утрюх - разом з Вандою.

Не дивлячись, що зійшлися, як люди “творчі”, взаємозалежні під умовами, я та Яна все-таки сприймали одне одного вже поза тим. Ванді ж, морочили голову тим, що ми не любимо “співаної поезії”, - сорі, мала, лет ту сі у, дівчинка була з цієї когорти, - бо то футуризм, і хіба мало є тем для розмови.

Придих Яни оливковий, на кінці щирих звуків у горлі щось трішки ламається гірчинкою.

“Ну, то розкажіть про своє кохання, перше або невдале”, - з цими словами Ванда почала ритися у своїй сумочці.

Натягнув, що було і минулося. Землячці аж сімнадцять років, хлопця, певно, лишила вдома – вона вийняла блокнотика і щось до нього почала записувати.

“Ти шо там пишеш?” – запитала Яна.

“Та от понесло”.

“Ми не заважаємо?”

“Ні, сидіть собі”.

Яна зауважила:

“Мої “Дикі абрикоси” кажуть, що по ночах творити не можуть... Ну, то розкажуй, Ванько, що було - ми ж тут для того, щоб поспілкуватися”.

“Гм. Під гітару погляд на любовні плачі, або на те, що було – це фатум, недуга або хіба. А потрібна всього лиш жінка, як та пральна машина з реклами – розумна, ніжна та красива”.

“Або на батарейках”, - відірвалася од нотаток Ванда, і додала. - “Знаєте, а ви схожі. Скромністю. Аж надто. Ти цим людей дивуєш, а Яна приваблює. То що ви там казали про любов?”

Найперше ми погодилися з тим, що відповідати на чийсь любовне зацікавлення треба обережно.

„Розумієш?” пояснював я Ванді. – „Приміром, якщо взяти наші симпатії ось зараз, тоді в майбутньому у хаті може з'явитися два музики, - а це занадто. Тут вже не буде ні розуміння, ні жалості. А жалість – вона теж є відповідальна.

“Це все теорія”, - Яна м'яко заперечувала, наче відступала.

“А чого ж ти хочеш?.. Хіба того, що й завжди – упевненості в майбутньому... Ви хоч дівчатка, але вам однаково ніякий захист не потрібен. Лицарі і таке інше”.

“Чому?” - запитала Ванда.

“Бо щось на думці інше. Жінота”.

Яна подумала і перевела розмову до наступного:

“Розкажи, як навчився грати”.

“Та як. Десь у п'ятнадцять взявся за нотники – півроку збивав пальці. Краще ніж в інституті, ніде не було. Бо з гітарою студентську житуху не пропустиш”.

“Авжеж”, - хмикала Ванда, - „Випивка, гуртожитки, дівки”.

“Напевно... Матвій от, зі своєю познайомився ще на першому, десять років то сходяться, то розходяться. Зараз укупі – спочатку були зашлюблені, потім стали вінчані...”

“Ніколи б не повірила”, - Яна хмикнула також, - „Такий бовдур. То ти про нього не жартував?”

“Ні. Просто мені вибір його не подобається... Але ж це він товариш, а не вона... Вчилися ми разом, та ще й однаково без потуг, легко дурняючи між настроєм та необхідністю. От і тримаємося досі”.

Ванда *вколола*:

“Ага! То ти ще й женоненависник!”

„Не думаю”.

„Ванько, скільки у тебе було дівчат?” – запитала Яна прямо.

“Три подруги було у мене - нічогенькі собі”.

“Одразу три?”

Я у своїй відвертості завагався:

“Одній казав: як побазарити, то ви готові завжди, а як переспати, то вам ніколи”.

Яна:

“Тебе це розчаровує?”

“А мені розчаровуватися подобається. Надто ж на краще. Хоча, на гірше теж добре. Людина стає зрозумілішою і так, і сяк”.

Ванда сховала записника:

“І все-таки ти добродушний - навіть з тим же Богданом, особа якого для мене персонально - неоднозначна”.

“Це ж треба”.

“Але я помітила, що тобою можна маніпулювати. Ти що, такий наївний?”

“Це погано? Коли перш за все висуюють свої вимоги, то це їхні справи. Втім, якщо хтось не до мене, то і я не до нього. Я вас обох узагалі не знаю, але ж розмовляю”.

“Може до нас не ті стрічалися?” - Яна.

“Це немає значення. А вам стрічалися саме ті?”

Мовчать - і такі спокійні, прикохані.

“Мені подобалися жінки двох типів – або вже заміжні, або ті, яким цього не треба. Ніхто, крім них самих. Тому люблю вродливих ізвергінь, вампів та тілесних спонсорів”.

“Так може це ми?” - Ванда задоволено потягнулася.

“Не знаю. Дівкам головне надійності та діточок”.

“Ти нам не довіряєш?” - чи Ванда, чи Яна. Бо почав їх плутати.

“Довіряю, як друг. Хоча дівчатам-пуголовкам”, - усміхнувся до Ванди, - „Довіряти зарано – ще маленькі. Не ображайся...”

“На ображених балкони падають...”

“Ти добра. Мене хвалиш. Життя інколи, справді тримається тільки на добромому слові іншої людини”.

“Ти ідеаліст!” - здогадалася Ванда.

“Еге ж бо. Адже тільки ідеаліст дозволяє собі думати так і не інакше. Навіть якщо так і не довірився жодному однаково сильному доказу, будь-то: треба вірити жінкам чи ні, вірити у Бога, чи ні”.

“Не віриш у Бога?”

“Вірю. Але не знаю, для чого ми йому”.

“Чи не забагато ти хочеш дізнатися? З якого початкового матеріалу з’явилася жінка так само важко дізнатися, як і про сутність Бога - з яких стихій, звідки, коли і чи було щось до нього – зрозуміти не можливо”.

“Розумничка. Майже вгадала. Ось тому я і сприймаю, наче люди рятуються як тільки можуть – до Божих храмів ходять, інші вдаються до скепсису, - словом, бозна як, - і побачити тут систему, знайти для себе свою нішу, свій шлях, хіба можна? Коли це нагадує чергу до пекла або раю, натовп, ярмарок, і студії різних академій та каст? Відколи середньовіччя в собі несло геоцентризм, Відродження антропоцентризм, а далі пішли Нового часу віра в досвід, науку, розум, що згодом дісталось й до атеїзму – відтоді віра у Бога сама по собі, або в людині, в релігії, ні змістом, ні формою не змінилася. Ні, дев’ятнадцяте, ні двадцяте століття нічого нового в цю Віру не додали, і тому сьогодні ми не маємо Віри, що мала б кроком уперед, „новизною”, „інакшістю” сказати/показати, що Віра в Бога нині так само щира, як і колись. Адже це може бути калька, наслідування, пародія на колишнє”.

Яна з цікавістю на нас глипнула. Про що це ми своє?

“Розп'ятався я, дівчатка - портвейн, мабуть”.

Отоді-то, коли Ванда надумала спати, я і запропонував Галаховій зайти до мого номера, - забувши, що там Матвій. Яна відмовилася і запитала:

“Ти над чимось зараз працюєш?”

“Затираю крейдюю стелі. А поза тим - вимучую музику на один вірш. Рильського читала?”

Потім знову згадував про каву, а вона просто і вправно віддячувалася. Хоча сам я кави не вживав, бо палив. Цю пропозицію повторював, позаяк, у коридорі холоднішало. Вона сиділа з моїм сведром на плечах і то вже не зігрівало. Просто такий собі Гацкевич - був ласкав, не дуже то думаючи, що натякає, або запрошує ще на щось. І нехай, як хоче, так і розуміє.

“Мені здається”, - згадав творчу майстерню, - „Що народ поведився трохи розумакувато. Випендрювалися. Аж не приємно за ті і свої кілька слів”.

“Було. Ти правий. Але, гадаю, твоє декому сподобалося. Схоже, що людям приємно, коли оперують, називають чи використовують різні там імена, назви; ерудицію...”

“А ти лиш на все іронічно споглядала...”

“На своє слово не мала права. Марат сердиться, що я приєдналася до них, коли в Лілії обмаль грошей, та ще й несподівано з'явившись на вокзалі. Але нічого, вже говорить”.

Я наполіг знову:

“То хто батьки?”

“Воно тобі треба?”

“А чому розмовляєш українською?”

“Більше подобається. Та й до фаху”.

“Оце мене і здивувало”.

“Я не люблю, коли мене оцінюють через зовнішність. Знаю це, бо працювала у редакційній конторі”.

“Так ти ж все одно вродлива”, - перший комплімент.

“Це заважає спілкуватися. Хочу щоб у першу чергу сприймали як людину”.

Ну, як було не ухопитися за цю думку, за цей пригляд? Бо й справді, - а що справді? Адже спочатку, увагу звернув на її вроду. А коли почув рідну мову, роздивився поведінку, то чіплявся просто за те людське поєднання, яке могло б між нами бути. Звісно її тіло приваблювало. Але чомусь по-іншому, ніж м'які, білі, теж стрункі, відкриті ноги - приміром, отої незнайомки з пірузовими лінзами, коли на вечерю вона прийшла у шортах, - я обожнюю чисто голені дівочі литки. Тому торкнувшись, міцно обіймаючи тіло Яни, все однак був би не впевнений чи хочу саме зараз. Поклик подобався, але насамперед володарка тіла; бо дівчина надила сильніше. Є хіть, коли не важливо, бачиш ти жінку чи ні; а є естетична насолода від дівачого образу Ванди; а ще є бажання, яке я відчував лише до Яни.

16.

Гацкевич повернувся коли почало розвиднюватися й у відчинене вікно неформали з організації горобців лабали і тріщали якийсь фолк або й “Секс пистолз”. Долинав віддалений гомін вулиці, шинний обкат гумового накипу, жвава їзда та шелепання ізопреновими опоками. У Гацкевича та інших, йому подібних, під тім'ям, певно, дзвенів недоспаний світанок. Світанок спокійний. Рання пора густо відлунювала парубочими переживаннями, досвідченістю. Колись, теж у готелі, він втратив свою непереконливу цнотливість. Каже, що його ідеальна пам'ять – це істина. А діалоги бере в лапки завжди. Шикую ланцюжком, бо порядковий драматизм, на його думку, то наче гласкі, голі ребра пральної дошки. Кістки без м'яса. Краще суцільною ниткою, з'янням.

Щоб не проспати я навів у телевізорі таймер і зранку увімкнувся музичний канал. До столової на половину дев'ятої.

Сьогодні нас годували більше картоплею, менше рибою, і червоним м'ясцем. Проте Гацкевич смакував лише гусянкою на пареному молоці. Богдана та Ванди вже не було. Напевно, поквапилися на автобус, - виконавці авторської пісні та співаної поезії роботу починали з дев'ятої, - спочатку проба сцени, потім конкурсні виступи. Співуни поезії до першої дня, - обід, - а там і авторська частина.

Зайшли "Дикі абрикоси". Коли проходили поруч, я привітався. Проте Галахова відповіла Гацкевичу невиразно і наступне його запитання не почула. Відвела погляд, наче грудки лічить, аби швидше до свого столу. Мені то подивляти було ні на що. Обурення? Гірше всього, що він повівся, наче його ошпарили. Що ж, - вирішив я, - як то кажуть, більше обморожених, ніж обпарених.

Гацкевич, трохи зацупівши, більше її не зачепив.

"І чого вона бокує?"

Я здивовано подивився:

"Піди й запитай".

А потім, оскільки гурти на сьогодні були вільні, то "Мала земля" та інші ватаги поїхали на прогулянку.

Замок Любарта і весь його цегляний залізник Гацкевича не вразив. Сказав, що фортеця декоративна, без привидів, і увижаються латки нинішніх домуровувань - буцімто невдалі нововведення, фальшива цегляна фарба, як макіяж на покійнику, до того ж навколо усе вилізене і надто людно. Хоча знизу стін куртини заросли лабузом, а трохи далі міський ринок, наче метушня плебейського подолу: вигрібні ями, закути, непрохідні залізки для маршруток та тролейбусів. Або під цими стінами треба народитися і жити, - промимрив він, - або продовжив як для себе... не те коїться і стоїть пустою у спорідненому з цим, у коливанському замкові князів Чарторийських – де бокасті обшуговані кронверки, де все напівзруйноване. Міцно лежать одні лиш підвальні каземати, вчувається запах плісняви. В'язницю замінили бурсою, потім виправним профілакторієм. Зараз негода та вітер. Ніби нещодавно покинули після штурму. Я там не бував, тому ці враження на розсуд брати не буду.

17.

Наступного дня... Так, саме наступного... сніданок і піший хід по місту – Яна холодна, я байдужий.

До галерей замку узагалі не заходив. Сів біля закублених льохів на відсонні і палив. Втім, вийшовши з підземного павільйону, дівчина, наче побачивши мене уперше в житті, зауважила для чогось, що там є на що подивитися. Дякую, змилистовилася. Невже і гадки не має про мій настрій? Геть-пріч! Бо я мовчки вистежував на стінах усюдисущого Матвія.

Без косметики її лице то простішало, то осявалося і гарнішало. Чистий проділ волосся, темні окуляри під осіннім сонцем, широкий рот. На початку брів волосинки ростуть, наче самі підіймаються угору. Коли усміхалася – важливі для мене очі вужчали, нижні подвоєні повіки ніжно голубіли. Передні зуби великі. Вгадував, що підлітком у неї були ямочки, прикрість осмотку під кутиками губ. Або ось її сумочка на плечі: оглядаючи краєвиди, дрібно крокуючи, руки Яна любила тримати на грудях – ще б трохи і та сумочка полізла до неї в обійми сама. Оце і вся екскурсія. Подивися, в яку сторону пішла з Лілею.

І забудь усю попередню ніч.

Серед полудня ще дме вересневий вітер, ще переноситься з усім своїм народом на інші материки. Тепловою підставляв лице - сухому, місцевому, поривам лісостепу, міста.

Ось і палац.

Матвій попхався шукати у студіях запису архіви авторської пісні. А я зійшов з тролейбуса, запалив свіжу цигарку і привітався з ранжувальником Павлюком. Той, що в журі і подобається Матвію.

Ми курили однакову марку. Подивився, наче чогось чекав. Але що я міг в дану мить сказати? Хоча ще вчора зміг би. Краще знайти де попиячити, аніж сидіти наодинці.

"От і маєш - свободу!"- збирав думки. – „Насолоджуйся". Треба було не говорити дурниць про її батьків і не

пропонувати каву. Може потребувала нових вражень? Або я нічого не розумію. Довкола хлопці, які теж не проти поспілкуватися, а деякі навіть самі лізли у вухо; не до неї, то до інших. Матвій каже, що баби люблять хлопців успішних.

Врешті у фойє нагодився Богдан. Що таке з братком він не помічав, або ж просто не виказував зайвої цікавості.

“А давай, Ванько, по стопарику!”

Можна.

“Виступу не зашкодить?”

Вдарили з фляшки і я запитав:

“Де Ванда?”

Богдан відповів, що десь біля сцени.

“Ти у стосунки на відстані віриш?”

“Як тобі, Ванько, сказати. Напевно, ні. Треба знати з ким. Хто вона?”

“Припустімо, Яна Галахова”.

“Не знаю, тобі видніше. Все залежить од людини”.

Пауза, міркування з обидвох сторін.

“Ти Олесю Ліщук пам’ятаєш? Учора на майстерні бачив. Така... з Вандою усе була...”

“Сусідка її?”

“Сусідка. Моя”.

“Як твоя?”

“Ми разом приїхали. Вона теж з Дубно. Ти не знав?”

“Звідки? Та й ніколи навіть не подумав би”.

“А ніхто й не знає. Ми домовилися, що я її на ці три дні відпускаю. Нехай погуляє. Що тут такого, діло зрозуміле. Ще хочеться розважитися без мене”.

“Серйозно? А вона, що на це каже?”

“Добре, каже”.

“Це її ідея?”

“Ні, моя”.

“І давно ти її знаєш?”

“Десь з минулого року. Я трохи веду уроки, які називають - гра на гітарі. Там і познайомилися. Потім до мене сама прийшла”.

“Симпатична”.

“Молоде, але в ліжку таке вичворяє...”

“Що, ненаситне, як акула?”

Богдан засміявся, стурбовано якимось і задоволено:

“Піду я - поближче до ешафоту”.

Я рушив за ним.

18.

В авторській пісні, як правило, трапляються усе самоучки без музичної освіти і знання Моцарта. Музична освіта в таких колах, казенно-державна себто, вважається чимось мало потрібним. Хоча, десь з дев’яносто сьомого року студенти музичних бурс та факультетів внутрішніх, усе частіше виконують у складі, приміром, котрогось з гуртів цілком професійні інструментальні партії.

Тому на фестивалях виконавці співаної поезії, звісно поодиночі, пропонують на свою доволі примітивну музику чужі тексти. Це було модно на початку дев’яностих, коли не ставало усім книжок Стуса або Ліни Костенко, і той, хто мав до них доступ – вважався королем. Але зараз те поспів’я пішло на спад, як Боріска Гребеншціков - хто про нього нині

пам'ятає?

У палаці одними з помітних в тому жанрі заспівали Олександр Міщук і Уляна Томчук – “Осінню баладу” Мілана Руфуса та “Де ті царі, що підуть з пастушками” Василя Герасим'юка. Інші: на сім закут - одна свиня. Тому й не було мене тут. Весь перебіг подій до перерви мені переоповів потім Гацкевич. Хоча в автобусі, поряд Богдана, - Бриндасдесь окремо з дівками, - і туди, і назад на обід, а також у столовій, він все більше мовчав.

Я розпустив вуха власне на початку авторської частини.

Зал надіявся, що переможе лучанка Катя Янко, цікава бард-піаністка, - піаніно дозволялося, - дівчисько з чорними дрібушками на косах. Подібна виконавиця була на “Червоній руті” – з Борисполя – Лорелай, дивовижна суміш наддніпрянської народної пісні і “Зе Кремберріс”. Гацкевич одверто покладав надії на Бриндас. Землячка, одягнута у джинсову пару, вийшла через два номери й то упівголос, то переливами запропонувала своє просте уміння думати... Щось на кшталт: „Гуси-лебеді летіли, пір'ям землю окропили. Сіли гуси на ставок, полонить нагих дівок. Наловити для ясиру по живій ниточці з миру. Будуть гуси жирувать, будуть дівок гвалтувать. Насміхались аж до ночі, сльози билися дівочі. Білим птахам ви не вірте”...

Але кінець ми не дочули, бо він потонув під оглєсками. Зал наростаюче гудів. Тому Гацкевич вилаявся: “Індєйци, блін!”

Не акорди її вели, а ледь оперні примхливості вокалу. Починав розуміти, що вона – це ображена, сумна і надто логічна гра, вакханалія інтелекту. Полілився цим спостереженням з Гацкевичом.

„Медіум”, - позначив він.

На руках класний інструмент невідомого майстра і знесамовитілий клубок маленької Аріадни, образний лад вищий за метр шістдесят шість, которі стильно і різко, як горілка з перцем, вишукано йшли у суперечці з грою фаворитки. Голос просіювався, у горлі стояла приємна курява – борошно для бісквітів. „Копиця сіна – літній монастир. Опілля стіни - мій оборіг для лір”... Увага не цілосвітня, однак дівчині палка підтримка. Грамотні і башковиті звороти, - міцний, чорний чай без цукру, - яких набралася на диво не на “бродвеї”. Звідти ми з Гацкевичом починали. Ну, це, як каже Ванда, не по темі, але про погоду – це таке є *місце* у нашому місті - старенька колонка з водобоем і перші ковтки самогону. Зараз там покоління Ванди – з пивом. Втім, наше місто - то велике село. Нічого особливого...

Досить часто, та майже завжди, серед автури спостерігається така тенденція: чимдуж тямуща людина музично, в плані вокалізму та гітаризму, тим плоскіші вихарамаркує тексти, - що мені нагадувало трохи Гацкевича, трохи стосувалося Шитого, - і навпаки. Мені ж *перли* автори саме з неординарними рядками і театральним умінням ліпити образ на сцені. Тому Бриндас я заповажав. Дівчатка з гітарами над голими ногами, чотирма акордами і стогонами уприпуст або парубки з буколіками, пасторалями та ідиліями, що курникали сльотливі та пастушачі пісні, не звучали - просто пливли.

Зрештою, хлопці частіше кучкуються у команди. Це дівчата переважно самі. Або в тих же командах завтра будуть вокалістками та піаністками. А ще, дівчат в авторській пісні, - така заведенція, - поважають тоді, коли вони люблять пиво. А його люблять не всі. Навіть якщо цей напій, знову таки, є кастовою ознакою цих виконавців. І звісно ж, якщо людина не вякає вселяких російських текстів. Утім, тут навіть поза сценою москаленят я, здається, не чув. Вони переважно йдуть “в па-апсу”. Як сало у шоколаді, Натаха Корольова. В авторській пісні патріоти рідного слова. Попса, зважаючи на витрати, коли ціла команда гарує на одну зірку, розписуючи куди їй повернути голівку в тому чи іншому куплеті, - на таких фестивалях не спрацьовує ідеологічно та технічно.

19.

Богдан привіз усього дві пісні: “Ліс 21-го брата”, і “Лист до дружбана з армії” – остання про те, як “кусок” шукав, хто ж то набурбелів перед геройськими стендами і де воно поділося. Зіграв на радянському “Ленінграді”.

Пішовши до нього за куліси, я побачив у коридорі вивіску - курилка. А оскільки ні Богдана, ні Ванди не стрів, люди тинялися хто де, то вирішив випалити цигарку.

До курилки якраз вихляла Олеся Ліщук, в шкіряних штанях і жакардовому сведрі, з житомирським парубком зросту

доброї ломиги. Привітався. Закидаючи лікті, наче згортаючи крила по-модельному, - ніби в стегнах було за що зачепитися у її безфігурному тілі, - стала збоку і запалила.

“Цілий день не курила”, - насолоджуючись першими затяжками, заволоділа ініціативою. - “Тримай, це мій єдиний збірник. Ледве встигла розтиражувати. Підвезли до самісінького автобуса, бо лежав записаний на компі друзів”.

Злоязыкий веселун і здається личман своєї ватаги „Хай би що” дякував та приязно розпинався:

“Чекатиму з нетерпінням на альбом”.

“Та поки що не хочу”.

“Чому?”

“А для кого? Зараз потребують викінченого продукту, від готових сценічних костюмів до готового образу. Чекає і рости зі мною ніхто не хоче. Один мій знайомий, він старший, вже давно пропонує. Варто кивнути і друзі організували б. Але ще зарано”.

Співрозмовник дудкуватого повів до того, що даремно вона так міркує, гроші ж дають, репертуар є, чому чекати?

“Гроші - це лише пів справи. Що далі? Аби ж розкручували мене, а то я сама себе. Кому це буде потрібно, крім спонсорів мого диску? Та й більшість моїх пісень російською”.

Оце то брехуха. Цікаво, щоб на це сказав Богдан? Як там співається: “Женщини, ані хітрее на многа лет...” Ще б пояснила, як воно так склалося. Моя гримаса злості сховалася за удаваною зичливістю, а попелиста брюнетка липнула по мені байдужими очима, теж приязно усміхнулася і загасила недопалка.

Отже Олеся, на жаль, по кишеннях текстів має більше саме російських. Мертвого з гробу не вертають або - хохли, на фіг з пляжу? Скільки вас там ще лишилося! Навіть не потрібен всеукраїнський перепис. Тьху на таке, три рази!!! Доброзвучна і незграйна в бесіді з житомирянином, зараз вона, при своїй зірчастій посмішці, була... Ким? Я так і не зрозумів.

А очі більші, ніж у Яни.

Свобода кликала, а відпочинок діяв на ліню, наче власний банківський рахунок.

20.

Вечором наша люба Ванда стріла нас у готелі на диванах.

“Полощетеся у горілці?” - сказала і аж у ноги залоскотало.

Відповіли – яка ти наївна - чим довше живеш, тим впевненіше починаєш відчувати саме „той” смак... Бо з Богданом під час оголошення результатів добряче пробавлялися з “Тихою думкою” у парку біля палацу. Загрузати брали пампушки і шпроти.

Подивилася на мене:

“Ви коли їдете?”

“Завтра, після виступу”.

“О, то я з вами. А де Воргуль?”.

“Сьогодні ми одне від одного відпочиваємо”.

Дівча подивилося на Богдана:

“Ти не хочеш щоб я сіла”.

Умостившись, дозволила покласти гриву на свої колінця. І жодного слова про виступи. Парочка моїх друзів байдужа, але не пригнічена. Обидвоє поза трійкою.

“Виступ моєї сусідоньки Олесі, бачили?”

Ще не переповівши про зустріч у курилці, я закрутив головою.

“Ото видала!” – наївничала Ванда.

“Кожен преться, як може”, - мовив я, - „А свої російські пісні вона тобі не показувала?”

Ванда кивнула і заспокоїла:

“Чого ти? Це ж Олеся Ліщук! Вона собі меле і нехай. Хто їй заважає?”

Але я вирішив цей іржавий цвях видлупати до кінця:

“Тепер я добре розумію фанатичних революціонерів і їхній терор проти салоїдів, космополітів та жінок-зрадниць. Москальство треба випалювати розпеченим залізом”.

З колінок озвався розніжений од ласки Богдан:

“То ти б не мовчав, а відповів їй, як юній натуралістці – про природний баланс і про його відхилення, яке вилазить боком”.

„А ну їх. Мені просто прикро. Раніше москалі пропонували нам свободу лише у своєму замкненому і зрусифікованому колі. Замкненому, бо у світ можна було потрапити лише через них, а з нього - знову до них. Зараз у свободі ми обмежені не менше. Але краще зараз, бо вона хоч і обмежена, зате своя”.

“Я тут собі подумав, що ти - це потік інтелекту та емоцій. Але це не матеріал для творчих волянь”.

Ванда Бриндасс тенула мені плечима, вся така сьогодні мінлива - наче на сцені і не була, а зараз то вишукана, то розумна простачка, сидить тут і вся себе любить – свій одяг, свої оченята, дивну бісерну косметику.

“Не розумію одного”, – мовила Ванда, - „До чого тут жінки-зрадниць?”

“Бо добре, якщо пожити інколи можна взагалі без жінок. Що скажеш, Богдане?”

“Не тільки можна, але інколи й треба”.

Бриндас підкинула хлопцеву голову коліньми:

“Це ти через те, що Олеся сьогодні на тебе наїхала?!”

Я не здивувався, хоча про це ще не чув:

“Наїхала?”

“Авжеж. Каже: то це ти, Богданчику, такий поганій?” Він саме підійшов зранку до нас в автобусі. “Чому?” Вона киває на мене і каже: “Не псуйте дитини, не спойте пивом”.

І звар'ювала:

„То як, Богданчику, це правда, що ви приїхали разом?”

Ванда хитро примружилася, - ну геть тобі синявими люфами.

Богдан, не заперечуючи, мовчав - його душив сміх, і тому Ванда теж розреготалася.

Проте це для мене вже не новина.

„Не боїшся, що десь гуляє?” – ще раз перепитала подруга.

“Та не дуже”.

Тоді Ванда до мене:

“Бреше він, бреше. Чи ні?”

Богдан лагідно проскрипів:

“Я серйозно... Шо, не вірите?”

“Я вірю, бо ми тут усі трохи не такі, як завжди, не такі як вдома”.

На колування вечірніх посиденьок я забив великий товстий цвях...

Зібралось чоловік тридцять, зокрема усі “Дикі абрикоси” та Матвій. І тема була - національні мотиви в авторській пісні. Вів голова конкурсного журі.

Мені здалось, що я це вже сьогодні жував. Що ж до якості тексту, відповідності мотиву та його прив'язки до національного аранжування – це речі потрібні, але воно або є, або ні. “Hotel California”, - пісня у цілому не дуже складна, хоча за першим разом і не зіграєш: рвана ритмовка, несподівані акорди, - однак це пісня не народна, хоча створена кантрі-гуртом, і це єдиний їхній прорив у музичному світі. Матвію вона, приміром, не подобається, хоч і фолк, і попса. Як любить він сам казати: “Не подобається і все”.

Отож, не шукаючи творчі прийоми, лише розводити балачки про них – це бавитися у комп'ютерну бродилку – де вихід завжди простий – “Клацни мишкою і поміняй презерватив на шланг”.

Побачивши таке, через п'ять хвилин я сказав, що болить голова, покинув Ванду на Богдана, і зник.

До ночі дивився телевізію, ледь не засинаючи від електронаркозу. Моє твердо-рідке тіло випромінювало: "Хочу грати-и-и!" Варувався свободою потай, млів нею і витхнувшись бажаннями, зрозумів за ці півтора дні одну важність: мені з нетерпінням хочеться наступного дня і виступу. Чого тут соромитися?! Отоді я буду собою. Проте гітара, неподалік, лежала чужою.

А Яну подумки бойкотував.

21.

Таким чином, для дуету "Мала земля", найбільш гарячим днем стала неділя. Сніданок нашвидкуруч і автобусом на пробу сцени.

Ванду та Богдана покинули, коли ті щойно бралися до картопляного пюре.

Богдан жартував: "Ех, Вандо, вчора, коли пішов Ванько, у мене був такий настрої, наче вдруге у житті, з даху гуртожитка залазив на п'ятий поверх до дівок.

На пробу пристаралися одними з перших – доки в операторів не забиті вуха. Потім, до одинадцятої, коли й починалася перша частина конкурсу, сиділи у фойє на табуретах, тихенько наводючи струни. Балакати з Гацкевичом не можливо, він усе одно десь там, на сцені. Тому я лишив його стерегти інструменти і пошпарив до бібліотеки слухати записи сестер Тельнюк і, узагалі, дихати Луцьком, збирати місцеву атмосферу. Хоча потім, певно, од того нічого не лишиться.

Я знав, до вечора народу наб'ється повен зал - а це до тисячі горлянок. Що й створюватиме додаткові фізичні та психологічні труднощі для тих, хто не тямить працювати із залом. В обличчя прожектор, спереду чорна яма, з якої долинає різновеликий гамір, сміх та відвертий базар прямо від гальорки. Зате хто тямитиме, зал стане союзником.

Коли збирається гурт – двоє або більше, часом і сім, і вісім людей, і вони грають музику на акустичних інструментах, це для глядача найбільш уподобаний жанр. Нещодавно появлений на фестивалях - тут нерідко йде або відтворення неакустичних стилів, навіть реппу, акустичними методами, або грання якихось автентичних, переважно чомусь гуцульських мотивів. Якраз останнім займалися "Явиди", - склад був зібраний зі Львова, Чернівців та ще кількох містечок, - фаворити. Вісім організмів зі скрипками, гобоями і таке інше. Хтозна, може певне місце тут посяде із своїм самобутнім доробком й "Мала земля" (хі-хі!). Бо в жанрі головну роль має текст, а музика, часто-густо примітивна – тільки підіграє йому. Під такий зміст можуть бути постійні запозичення чужих програвшів, ба, навіть цілі фрагменти мелодій. Але ці запозичення теж працюють на текст. Навально можуть понестися і ковельські хлопці з "Тихої думки" – щось на зразок і не крадене, і не своє, звучання на манір відомого гурту "Мандри" – акордеон, волення суржиком – стьоб заради стьобу, під контрабас. Або, на противагу таким, команди серйозні, котрі роблять дуже вумні, глибоко філософські тексти, і грають то на основі гранжу ("Нірвана" і К.) – "Дикі абрикоси", "Блазні" з Хмельницького. Останні вже пару літ їздять фестивалями та конкурсами, і часто без пугтя. Так само, як "Блазні" і "Мала земля", після "Червоної руги", у Луцьк добралася ще й команда "Ворождень". Загалом, кілька років поїздивши на такі збіговиська, на кожному ми помічали знайомі обличчя. Це свого роду клан, де багато хто багато кого знає. Колись гримів гурт "Драглайн" (землечерпалка) – дві панночки на двох хлопців, жіночі голоси зі значною розкладкою висоти. Взагалі цікаво, скільки нашої братії сходиться і розбігається щороку?

22.

З самого ранку я був немов приречений на мандраж. У палаці все більше мовчав, обдивлявся інші команди, більшість незнайомі, ловив зайчики і підходячи за куліси чекав на "Диких абрикосів". Через них пропустив обід, де на десерт, казали, подали солодкі мнишки, тобто варені коржик з сиру та борошна.

Їх вивели у другій третині. Спочатку йшов Марат і Галя, потім Андрій і Ліля. Яна підійшла до двох дівчат з привітною скромністю незнайомки. Ліля всміхнулася до зали.

Що ж, навряд чи ще коли-небудь побачу їх укупі. Тріо - скрипка та гітари - заговорило, що восени у місті від людей густішає. Вони з'їжджаються після близьких і далеких мандрів по світу, і з'являються якісь додаткові відчуття,

тоншають не охололі враження. Найменші зміни погоди сприймаються як наспів флейти, куди глибше, ніж серед розпеченого літа або очікуваної сьогодні зими. Перехідні утинки між весною та літом, літом та осінню – це і є час збудження. Хиткі та прекрасні. “Ми погуляємо і розійдемося остаточно”, як бо “Нам, молодим і палким” дивитися на скорочення світлового дня, на поступове похолодання... Оплески.

“Не в’яжеться”, - промовила удруге Ліля.

Пішли шляхом виображення.

Ще у фойє я помітив, як Яна присіла на зелену, дерев’яну лаву і без огляду на заборону запалила цигарку. Вона була у *черевиках, джинсах і довгому жакеті*. Губи бліді. Очі не мружила. Поряд, не торкаючись до неї, затихли дві менші: Галя своїм штаням не зрадила, а Ліля одягла ті ж банальні джинси. Їхні хлопці під Маратовим плащем щось награвали.

Яна, ця темноволоса знахідка, повела світлими ірисами не задимлених очей і побачила тихий зговір тимчасового неповноліття. Здитинілі розумниці, Галя та Ліля, трохи справді кроком убік навпочіпки схилилися для якогось слова, покреслюючи пальцями долівку. Волосся Лілі спадає донизу.

Очевидиця спостерігала зверху підглядом, і мовчала, тримаючи цигарку.

На сцені Яна теж була у ролі другого плану. Тембр близький до глотки поп-діви Белінди Карлайл, здвоєнний, інверсійний слід од літака. (У неї і у Ванди хороший лапідарний стильь.). Водночас, йшла за чим-небудь і сольним, і посереднім, і поєднувала усе побічне; вторила, підтягуючи не голосно, або час від часу відбивала звуки. А головне зберігала, не давала загинути; виявляючи симпатію, виступала на захист або на боці хоч кого-небудь з приспіву. З цим запасом могла будь-коли вийти у головні герої – щось таке, наче “Ромео і Джульєтта, та їх прислуга”... Мене завжди цікавило, що буде після того, як головні герої закінчаться. Чи зможуть без них другопланові персонажі підняти у драмі впавший стяг і зробити щось путнє і самостійно. Чи підуть у них сцени, підігравши моїм враженням – головним героям, своїми ролями другого плану..?

Оплесками їм завладати вдалося...

Коли Матвій повернувся з міста на грище, сцена вибасовувала житомирцями.

Потім вийшла “Тиха думка”, з вилясками: “Діти в школу йдуть... Перше вересня!”

Ведмідь із “Майдану” поділився кількома словами про якість мікрофонів, акустику, освітлення, - справа прожектор лупив просто у вічі – і попереджений Матвій співатиме, дивлячись лівіше від осьової.

А так – всі зосереджені і настроєні на роботу. Сиділи, чекали свого виходу. За два номери перед “Малою землею” Матвій підійшов уточнити з ведучою порядок і назви пісень. До сигналу, хто тихенько молився, хто демонстративно хрестився, хто виконував якийсь свій командний ритуал. Особисто Матвій перевіряв чи добре і надійно висить гітара. Заспокоїло. Я вигріб усе зайве з кишень. З нашим позиченим інструментом серед салаг навіть встидно заявлятися... А за тим оголошення – і ніби з парашутом у безодню – туди, на сцену.

23.

Найважчі хвилини - перші. Тому я виголосив::

“Дюдї добриє, ми самі не мєснїє, памагіте”, - і попустив знятий з голови кашкет, - який наче бумерангом повернувся сам собі на сцену, - пішла гучна реакція, сміх.

“Слова з життя, музика з телевізора”.

Практично до приспіву вступної пісні впрівали, зіштовхуючи лавину слухачьких емоцій. Зал у сліпучому світлі не видно зовсім і поки люд мовчить – здається, що співаєш до порожнечі. Але от, пішло – знову вибух сміху, перші оплески, захоплений дівочий виск – і напруженно змокріла, - “Туман в очах, сапки в руках”, - спина розслаблюється. Все стало легко і просто. Зал вже наш, а ми його. Реакція котиться із залу на жорі своєрідною настроєвою хвилею, накриваючи його за столами, як масована артпідготовка. Жюрі завжди можна зачавити залом, немов перестрибнути через колючий дрiт, маскуючи дрібні неточності у виконанні - вперед, вперед! Тут головне – не втратити рівень отого емоційного заряду. Три пісні і дві паузи між ними повинні бути відкручені, як петля на

винищувачі – заєдно, легко, енергійно. Я нахабно перувував по черзі з ритуурнелями Гацкевича, з його лірикою, котрої немає в конкурсах, але яка гарно звучить на концертах, коли закусивши губу він доповоджував на особливо тонких пасажах чітке пародіювання рекламного прогашу до пива. Я світло-лаконічний, він стильно-інтелектуальний.

Вийшло – тут і шквал оплесків. Біс! Але журі, конкурс - тому тільки вистромлені руки дівчаток у майках, котрі в потужному світлі софитів зору неприступні; а ліфчиків під них вони, засранки, майже ніколи не вдягають. За сценою і у фойє – привітання од конкурсантів з вдалим виступом – і щирі, і крізь зуби, і з питаннями, де можна розжитися нашою касетою, прохання автографів. Я всім, хто звертався, допомагав. Підійшли і деякі члени журі. Час од часу хтось із них все-таки виходив провітрити мізки. Церемонно – кажучи стилем Гацкевича, - чемно вітали, давали візитку, натякаючи, щоб нікуди не ділися, бо будемо брати участь у гала-концерті. Я з Гацкевича кпив – “Добре, що сюди походилися не всі, а то через свої сольні мудрування ти був би зізодою ще більшою”.

Молоді-підростаючі і ті, що на вихідних ролях просили слова і акорди пісень. Хто ж їм дасть...

А о пів на шосту скоромовкою оголосили: “Тиха думка” - треті, “Мала земля” – вісімдесят балів, “Явиди” - перші. Одним словом, оголосили склад гала-концерту. “Дикі абрикоси” стали четвертими; молоді ще. Лілія поцілувала, а з Маратом та Андрієм ми поручалися.

Переможців вітали усі. Потім, уже на виході і по дорозі до готелю, говорили переважно не переможці. Тем було дві: одні пояснювали чому сьогодні зіграли нижче можливостей (основні винуватці – світло, апаратура і оператори, так само, як у наших футболістів – погода і поле, або стан здоров'я, звечора перебухали), а другі, пошепки – що треба буде “стирити” у переможців: прийоми гри і сценічної поведінки, тексти та все інше. Що цікаво, вчора, саме в цей час, люди, приміром, не скаржилися, а вельми тонко клинили одне одного за будь-який промах, надто ж дівки. Ми і це сприймали щасливо-втомлено. Бо й справді, виклалися на усі сто...

Гацкевич зник перед самісіньким гала-концертом. Повернувшись через хвилину двадцять, пояснив, що бачився з Богданом та Вандою і пропонував їм відсвяткувати закінчення фестивалю.

Гала-концерт знімало місцеве телебачення. Ось! Тому щасливці обхаючувалися і надягали щось більш святкове. На відбіркових якось загально прийнято виступати в чому трапилось, хоча, здається і це “що є” деякі виконавці, а надто ж – виконавиці, підбирають теж ретельно. Тим не менше, в'язані сведри і саморуч вистріпані джинси поступалися місцем світлим сорочкам і футболкам, - або костюмам, як от я, - і все воно хоч якось вистроювалося відповідно до стилю виконання – на моїй сорочці верхній ґудзик завжди застебнутий по-простацьки. Гацкевич був у синій одязі та чорних штанях і на марафет не зважав, він і так акуратист.

Апаратура виставляється по кращому звучанню переможця на відбірних. Ведучі, вже знаючи манеру тих, кого оголошуватимуть – робили то *ще більш* інтригуюче і вишукано. По номінаціях, знизу до верху. Тут важливо знайти “паровозика”, який би штовхнув усю зчіпку.

Але от – звучать фанфари і «па-анєслась, радїмая». Із залом вже легше, адже люди, які побували на конкурсних виступах і знають хто чого вартий – задають тон, і якщо гарно працював попередньо – тебе одразу зустрінуть купою оплесків. Хоча працювати треба все одно. А потім – знов дівчатка з квітами і хтось з журі вручає диплом та настінний годинник, міксер, радейко – мені, зокрема, ліктричний чайник. За сценою у кого просять автограф, у кого дозволу сфотографуватися, тикають електронні пошти з проханням перегнати на студентський сайт кілька пісень. Траплялися пропозиції випити по сто грам. А від дівчат... мені за шість років мандрівок тільки двічі, і не тут.

24.

На переможців, організаторів, членів журі та найбільш яскравих виконавців з числа тих, на чії груди цього разу не впала медаль, - з-поміж кількох вибрали Марата, як лідера свого гурту і Ванду за “парадіювання Стінга на свій манер”, - ще чекала святкова вечеря у ресторані готелю. За рахунок організаторів. Куди усі почимчикували небезпременно.

Жерти дали на ту вечерю дечого вишуканого, дечого розмаїтого, і з випивкою – шампанське, сухеньке та оковита. Хоча і потроху. Бо п'янка не основне, важливіше – гітара по колу.

Перед цим, серед кучкувань, до мене підійшло двоє: тонка, з продовгуватим лицем чорноока франківчанка Олена та низенька, зовсім юна, трохи натоптана лучанка Аліна. Цікавилися демокасетами. Як умів, так і підтримував творче залицання, - а вмів - вкладаючи в погляд – що вони зовні мені подобаються. Але подумати над тим, чим дихають, не потрафиф. Про Галахову здається й забувся, було ніколи. Та й Матвій з Вандою поруч.

Співали кожен по пісеньці – своїй, чужій, хто те потім пригадає - аби спів був по темі і гарний. Дехто похвалювався ексклюзивними значками фестивалю, які вчора устиг залапати, - маленькими оберегами – хрестик у віночку.

Матвій грав на капронових струнах. Звук у них тихий, не крикливий, але глибоко справжній. Саме те треба для супроводу співу в одну-дві октави.

Я, все виходячи покурити, - коли співаєш це неприємно, - так і не загравши, пішов наверх, прощатися з Богданом. Надіюся Матвій мене зрозуміє; тобто він же знає, що після того, як гітара по колу скінчиться, усе це потрошку теж розсுவатиметься по готельних номерах. Й так і було – там коїлися всякі неймовірні чудеса – від пива ящиками до висліду – хлоп з гітарою, причому хлоп не старий, для декого з слабкої статі... У понеділок дехто вийде не спавши, дехто з посоловілими очима, а дехто зі скусаними губами і ниючими пипками. Останніх одиниці, але є практично щоразу.

Матвій то явище зворотнє, він був із когорти тверезих практичних організмів, і в цих умовах примудрявся завжди добре виспатися. За це товариша скрізь і потроху недолюблювали, натякаючи на його занудство і педантичність. Навіть Ванда помітила, як він базарив з Мареничем, начебто про все і ні про що, і той дав йому свою візитку – в разі чого, ночівля чи ще щось, заходь. Оце, для Матвія, річ справді потрібна.

... А наверху все починалося з мого прокашлювання та сміху - арія-романс “Колінця”, - на кшталт Максима Тадейовича, на вісім восьмих, медляк:

„Ми цілий день в густі валки гребли напоєне вином і медом світло. Софіти без жалю тобі пекли відкрите без лукавості коліно. (Білюче, без засмаглості, коліно). Зспівалась ти. Повіяло димком. У номері чай-кава закипає... Ми вдвох... Плеснув тобі в стакан пивко... Люблю... А ти? – Та він іще питає. (Люблю?.. А то! – Чому ж ти не зітхаєш?). Я ж не знав, що за Шитим, від нічого робити, прийдуть і “Дикі абрикоси”, і знову без Лілії.

Перша ніч - нові знайомства, портвейн серед друзів.

Друга... Після того, як учора Яна цілий день мене уникала, я на журнальний столик не сів. Узяв собі стільчик. Тому, зайшовши, вона знайшла ліжко.

Друзі прояснені, потомлені, знову отирлували всі місця. Я ні на кого не міг гніватися. Постолакував з Вандою, що завтра їдемо додому укупі. Богдан шкодував, що не з нами – не поїздом. Під час обміну адресами я подумав про Галахову – що ж, нехай - “Може напишу”. Тим паче, що все-таки прийшла. Губи і очі підмазані ще з виступу.

Втім, через кілька хвилин вона попросила мене надписати вкладку з футляру “Малої землі”, - демокасету забрала в Лілі. Знаючи, що завтра раненько їде, - про це раз-два сумно повторила, бо треба йти спати, а друзі не стримували, - і що її більше не побачу, так і не відлюбивши уявою, я майже підсвідомо вивів: “На згадку про зустріч, наше товариство, з подякою за спілкування, і з надією на любов”, - навіть не помітивши, що ж я утнув.

Бо коли прочитала, то серед друзів, прямо в їхньому оточенні, своїми тьмяними очима глянула на мене позирком трьохрічної дитини, якій насправжки - відверто двадцять: велико, влучно, нестримно. Бездумно розпустивши, - напівлежачи, - вузол темного, соковитого волосся, знову сміливо дивилася до моїх очей. *Заглядала*, запрошуючи. Лилася до мене спадом, без водобою. Такої неконтрольованої одвертості ще не стрічав.

“Та ну? Про що ж вона молить насправді?” знову збурювало мене.

Я відповів незмивним, вивчаючим здивуванням. Невже це подіяв надпис?

Споглядав Яну еством причарованим, вже готовим звертатися до свого і її бажання.

Якщо її скромне, виважене наближення позавчора, потім байдужість і уникання – цього вечора, враз, і за годину обернулося на приховану снагу бути поруч, то що далі, тим більше її рівність та мовчазна симпатія у погляді, прямо на очах, після двох її пронизливо змолених закликів, направ – якось чимраз, то прямише йшли навпростець. А у мене...

Коли Матвій нарешті потрапив до номера, саме Яна домовлялася про обмін адресами, - після неквапливого обговорення двох днів, кожен бо мав особисті враження - просто розмовляли про себе - Ванда кілька разів клацнула фотоапаратом, - але зайшов Матвій, і незабаром Андрій, Марат, Галка почали збиратися.

У кімнаті, як завжди накурено.

“Швиденько ж ви. Куди?”

„До житомирян”.

Я, натякаючи, моргнув Матвію на Богдана, який з Вандою виходив теж.

Яну наважився провести особисто...

Минаючи житомирський номер, вагався і думав – “Поки не пішла спати” - до ранку вісім годин.

Перед її дверима погляд у неї повторився.

“Ти так на мене дивишся”.

“Як?” - запитала, продовжуючи сумно глипати то на мене, то довкола.

О, Боже, як же вона чекає?! Чого?

“Так, що я не можу зрозуміти. Наче закохано”.

Перейшло од втягування, втуплення одне в одного очима, до поїдання, до того, що запанувала невибаглива, але саме та, навпомацки потрібна балаканина.

Їй треба йти спати, і не може. Мовчить, а багато на що готовий погляд *заходить* на мовчазливе, терпке очікування.

Тоді я запропонував:

“Давай-но, присядемо”.

Поблизу якраз м'який куточок.

“Ні, треба йти”.

Через кілька речень знову:

“Погоджуйся”.

Її послух і те, що вона може дати згоду, було нічого не вартим у порівнянні з тим, як вона без тям, загіпнотизовано дивилася.

Присіли.

“В тебе бойфренд є?”

“Це має якесь значення?”

“Напевно, ні. І так, і ні”.

“Якщо так, то взагалі-то немає”, - вдячний погляд.

“Хочу тебе поцілувати”.

Підняла чоло:

“Що ж стримує?”

Я підсумував:

“Ти”.

Поки мовчки чекала, поки наважувався – зате як поцілувалися.

25.

На віддалі, в пошуках бозна-чого, ситуації, по готелю сновигали, сиділи, спілкувалися фестиваліні люди, незнайомці. А час спливав. Бо ось і Марат з Галею, взявшись за руки, то виходили з номера і зникали, то знову

з'являлися.

В сутінках коридору виріс білоголовий Мар'ян, післяр із Чернівців. Йому не хотілося йти до себе. Пристав до нас, весь наче наамортизований, і оповідав про свою благовірну.

“Я бачу, що вам заважаю”.

“Еге ж”.

Але Мар'ян продовжував далі - і який був сьогодні тверезий, і що наразі ні.

Чемно вислухавши, я помітив невдоволення Яни і почав його випроводжати...

Потім ми зійшли униз. Знайшли потемки лавку. На свіжому повітрі віддавалися самоті. Яна опускалася лише до мене, прилягала на плече і горнулася, вся розніжена, м'яка, віддаючись моїм обіймам, вільна послуху. Однак було холодно і ми повернулися на свій поверх.

Нам на зустріч йшла Ванда. Зупинилася, дивиться - “Ще не змерзли?” - якась не та, невпевнений усміх, подрузі незручно - мовби, ніколи б не повірила, що ми з Яною зйдемося.

“В тебе від голови щось є?” - я звернувся щиро.

“Ні”, - їй вже байдуже, дістала з сумочки м'ятні цукерки, пригостила. - “Певно обкурився. Моя Олеся не проходила?”
Ні.

Ванда пішла.

Взялися до поцілунків, - оббирав їх губами, щоб не пропустити, - а Яна трохи перешкоджала. Її прохання говорити про все, трепет, трем сміливість мою животворили...

Аж на ранок вмовив зайти до не зачиненої ложниці № 44 погрітися. Ключі на холодильнику. Записка, - я прочитав, - Матвій замахторився до Богдана. Цього вчинку ми не помітили, бо сиділи на дворі.

Вкрив Яну ковдрою, ліг не роздягаючись сам. Її голову поклав у лабети собі на плече.

Несподівано постукали і - з мого наївного дозволу влетіла Ванда, - вибачаючись, забрала банку розчинної кави, фотоапарат.

Дівчата мовчки презирнулися. Тому я, коли Ванда вибігла, піднявся ще раз і вимкнув світло.

Померки Яна наказувала дивитися їй до збільшеного афелію очей, раз-по-раз це бажання повторюючи. Унаджувався, і виходило воно у нас разом, задивляючись і зглядаючись одне в одного.

Її зіниці притмівали, омивалися білими опуклими оболонками, усією їхньою величиною. Якби не було так боляче, то лизнув би, торкнувся язиком, губами, подихом. Можна роздивити які вони вологі, аж світлі. Рухливі, пливкі, різкі і повільні в дії, в напружених змінах подиву, поруху по моєму обличчю, в зосередженні, коли овиди білків завмирають і знову себе переносять легко або важко з одного в інший бік світу, до своїх орбіт, як випинають і концентрують темні позирки, втуплення, захоплення, вимірюючи кожен мій відрух, ризики, думки, моє занурення в неї, зачарування у вміст їхньої білковини і в легку чорноту зіниць. Згадав міф - спочатку було око... Не подумав, дурень, тільки бачив, наскільки ж вони можуть бути великими і окастими своєю тілесністю, як оточені війками, як зачочує їх під повіки, напівховаючи, наче споглядає мене то спідлоба, то знизу. Цілував напружені, підпухлі, зі складочками нижні повіки, під ними тонке вразливе місце, неспокійне, втомлене видноколо - і знову повертався поглядом у вирлооку, рухливу голубінь емалі, у прями афелієві зіниці...

З пристрасстю накинувшись на її уста, стукнулися зубами.

“Нічого”, - мовив уголос, - „Ще приміряємося”.

Наверстаємо. Скільки тої відстані до Києва.

На устах у мене осуга. Поправився у ліжку і глянув. Носик Яни все-таки трішки піднятий - вдачу не приховаєш. Лежали не у своїй постелі, у чужому помешканні, в незнайомому місті, де навіть не звук до іншого, свіжого повітря з вікна. Відчуття на дотик, наче перший танець з новою, досі небаченою партнеркою. Туге тіло до болю не знайоме і гаряче, немов укол від страху... гідрохлориду. Обіймав, просто і стрімко зближуючись з дівчиною, *про котру це дві доби тому і не підозрював*. Головне не з примарою. Бо зараз - це пестоші, її внутрішній навскісний м'яз живота,

зовнішній навскісний м'яз спини. Її спина - чутлива, щось не природне. І чому в цьому треба було переконатися саме мені?

Добирався під сведриком до грудей.

“Куди це ти?”

Я висловив бажання, щоб не тільки до заглибинки живота.

Почала аж вигинатися, розслаблено рухаючи плечима, стегнами. Сідала – наді мною, боком, все тою ж білою спиною. Опустився нижче, але здухвинку, пружкий на віддиху живіт і гудзик на своїх джінсах назвала моїм ім'ям.

“Лягай до мене, на мене”, - тягнув голубливо.

Захитала головою:

“Хіба не зрозумів?”

Її очі щось підказували, - “В мене ще нікого...”

Я не те щоб не хотів; швидше та відповідь, мить - очі в очі, - розтягнулися і пролетіли. Мовби погоджувалася, але було ускладнення. Для мене?

То хоче чи ні?

Що вмовив би - не сумнівався, навіть якщо не погоджуватиметься. Інша справа, що до її думок не зазирнеш. Відчув, що міг би вламувати далі, але відступив - чи тому, що сам повільно звикаю до іншого тіла, чи то вважав, що часу буде ще вдосталь, чи то зупинився перед її натяком - проте до кінця Яні все ж таки не повірив.

Тому вистачило одного відчуття – був, могли, не стали.

“Ото Янка”, - мовив для чогось я.

Подивилася: що сталося? щось не так? Наче вибив її з протореної стежки.

26.

Після шостої, Яна що кожні десять, п'ятнадцять хвилин хотіла йти і відкладала. Під очима її ряботинки - літні позначки. Все обличчя ледь завесніло. Наче все ще попереду - ранок, - розвиднялося незворотно і так потрібно.

Нарешті вирішили, що далі тягнути нікуди.

Вштовхала мене в ліжку і наказала не проводити. А сама, обертаючись і тужно, і заклично, краще б лишалася мене додивляти - пішла з номера.

Але я спустився.

Курих і мені двоїло усе, що відбувалося.

З дорожньою сумкою вийшла з ліфту: вмита, свіжа, без тіні смутку або прощання, усміхнена і у погляді якась розважлива. Навіть не виказала невдоволення тим, чому ослунався.

Голову схилила розчулено набік і швиденько підійшла упритул.

“Все”.

Поцілувалися. Хотів окутати разом з ранком.

“Рідні?”

Зарука кивнула.

Перепитав, хто першим виходить на зв'язок.

Зорієнтувалася швидше:

“Давай я”.

Одне до одного притулилися і вже не оглядаючись, повернула тротуаром до зупинки тролейбуса. У тісних джінсах, голубенькому светрі, з хвостом темного волосся - як і минулі дні, зі спини.

Після зникнення Яни, коли знала, як і з чим я зостався, але вже мовчала, коли стільки проранкували, а довкола бралася на світанок, бовваніло любов'ю чи закоханістю, коли безтурботні та наполохані майбутнім, ми за будовами сусіднього заводу не бачили обрію, де сходило сонце і виставало світле небо - тяжкотілий, я повернувся до

кімнати.

Ранок все ще повторювався. Одрівавшись од першої думки, поміняв Яну на відкрите, не скромне, і знайоме тільки їй стримане віддалення, на те, чого вже не має. Я, Матвій, Ванда, люди лишалися до дев'ятої ранку, а вона мусила зараз сама їхати на Київ варшавським, бо через Ківерці. Іншого виходу у неї не було – на дворі понеділок і з універсу не відпрошувалася.

Я знову згадав, що наказала її не проводити. Але на вході до готелю курился біля смітнички. Торкнувшись губ не так міцно, як любовно і прощально – покинула й побігла на “десятий” тролейбус. Двоїло мені.

Зрозумів, що учора, розпустивши свою безжалісну, як сказав би один прозаїк - чорнокосу вроду - так відверто дивилася, бо щось про мене знала і хотіла цього; хтось сказав; вона побачила сама. Відчував, що у цій покірності без неї з'явилися не дні, не відгули, як думав щойно сюди приїхавши, а по довгій хворобі - перерва. Стомлений світанням, дівчиною, подумки виважувався на руках. Бачив гітару, але пальці тремтіли і було не до струн.

В людині, десь поміж її мізками, розміщені так званні опіатні джерела. Рецептори ці реагують лише на окремі речовини, на зілля, що розум збуджує або пригнічує, мю, дельта, гамма, епсілон ковтками напуваючись лише так. Поза тим – вони нічого іншого не споживають – і мовчать.

Чому не відповідала позавчора? Грала роль - то віддаленої, то закоханої, то прощальної пісні? А до того? А потім?

Під час відвертості казала, що тільки я:

“Ну, я ж на балконі підсіла до тебе. Я тільки зайшла, одразу вирішила де мені сісти”.

Але, - мовила, - поспішати не треба.

Поцілувавши цікавився:

“Цигарки не заважають?”

Задумалася:

“Трохи гірко”.

Вже раз облеклася і тому про любов не будемо.

Про першого любаса відповіла:

“На чому ми зійшлися? Так найчастіше ж, люди сходяться на тому, що її найгірші і найслабші якості - це його найкращі і найсильніші”.

І навпаки - додавав я.

Щастя – це найгірший плагіат любові. Любов може бути різної сили, напруги, та не такою мінливою, як щастя. Бо щастя, виражаючи себе, як і почуття любові, з допомогою радості чи гіркоти, робить подібні особисті прояви чимось кінцевим і тупим. Без продовження.

“Але все це теорія”.

Чи зійшлися на цьому? Не пам'ятаю...

Мали однакові натільні хрестики, церковний ширвжиток, без ланцюжків, на простих нитках. Просила, - “Обніми мене міцно”, - й почуття любові згадували або вимовляли лише, як слово, без пристосування до себе. Хоча мені кортіло.

Яна? Може думала, а може й ні - адже зібравшись на потяг, здається відконтролювала і себе, й те почуття, так його і лишивши словом.

“Тісніше, обніми мене тісніше”.

Торкався пальцями, притискав її спину до себе, пестив очі, шию, підборіддя, за вушками, втягував усю з прохолодою ранкового придиху і відчував аромат її легкого “Можинуар’у”. Близькості мав більше від незнаного...

Коли зачепили екзистенціоналізм, яким ще по юначому захоплювалася, я змовчав, бо вважав, що там багато французьких пройдисвітів. Крім свого існування дати нічого не можу.

“Для мене гроші не важливі”.

Почути таке від жінки приємно завжди. Це - ніби ти говориш і людина не мовчить. Бо якщо навпаки, тоді

переживаєш, буцім тебе зовсім не розуміють.

“Ні. Я мовчу, коли не хочу про щось *говорити, відповідати*”.

Попросив щось на згадку. Перетрясла сумочку, але нічого путнього чи не потрібного. Тоді запропонував одірвати із записника чистий аркуш у голубу клітку. Сховав до свого...

Марлевий ранок. Дивне і лілове піднесення панувало у місті навколо - страх, слабкість недоспаного, - але без переляку. Швидше тривога за майбутнє. Якби подібний острах стимулював постійно, хронічно, то до цього можна було б звикнути. А так, навіщо? Не скидалося воно і на юнацькі місяці розніженого, болючого пошуку краси. Було інакшим, - новим, - до Яни тягнуло сильніше, ніж потяг до самого себе - поклик схожий, можливо, на її майбутню цидулку або телефоний дзвінок, які вже зараз ніби вимальовувалися і ставали більш вагомими навіть за мене, наче живі. Перед цим, такої валентності, сили притягання для чужих душ у собі не бачив.

Коли пішла, одна за одною випалювалися цигарки. Не тому, що легкі, просто не міг надихатися димом, зібраним з паралельних світанків, що ожили поруч, з першої і другої ночі. Невільно зупинити і зупинитися самому. Умови довкола усе взаємовиключали - вона тут і не тут, далеко - я тут і близько.

27.

У понеділок я з якогось дива проснувся у Богдана - той у кімнаті мешкав сам один. Пішов будити Гацкевича, але він вже не спав.

О дев'ятій ми забігли до “Диких абрикосів”. Ваньку треба було передати їм якісь ключі.

“Які ключі? А я тут до чого?” - і м'яко, і з серцем обурилася Ліля. Ключі не взяла і Гацкевич зніжковів – схаменувся і збагнув, що ключі наказано було через неї передати Галі, в Лілії є свої. Добре, що Галя одразу й нагодилася, з Маратом.

По дорозі назад ледве розбудили Ванду.

“Я хочу спати!”

“Вже час...”

“І що?!” - ну, як дитинка; сонна, з підпухлими оченятами.

Ні з ким так і не попрощавшись, утрюх ми поїхали на залізницю.

“А Марат учора”, - звернулася Бриндас до Гацкевича, - „У житомир'ян, уявляєш, сидів з Галкою, а коли співали “Горіла сосна палала – під неї дівчина стояла...” очима жер мене. Ми змагалися, хто перший відведе погляд”.

“І хто?”

“Він. Андрій каже, що Марат з Галкою тільки грається”...

“Хлопчина далеко піде”.

“Ви про кого?” – запитав я, напів сонний.

“Про Марата. Той, що незабаром почне з'являтися на телебаченні”.

Бриндас висловила свою незгоду:

“А, може, він журналіст? Я щось про це чула од Галки”.

“В мене просто є свої причини його недолюблювати. Він тобі так сподобався?”

“Так, він мене приваблює”.

“Не рефлексуй”, - я її просто застеріг, ненависть не мій стиль. Нічні походеньки так просто не минають. Головне питання з ким і як вдало – бо, судячи з її настрою, він знову виявився придурком...

Зранку дуже помітно бомжів. Перехожий трапляється зрідка, тому погляд тягнеться до кожної стрічної людини - і наштовхується на убогих прохачів.

Гацкевич тихо похопився:

“От, роззява, навіть забувся про Богдана”.

Ванда теж свинота.

Проте я їх пошкодував:

“Коли я йшов – він ще дрихнув. А тобі велів передати, щоб у всякі взаємини на відстані не вірив”.

Всередині вокзалу було зимно і ми куталися у свої лахмани. Нерви Гацкевича після нічних явно тупіли. Зрештою, мені також цікаво з ким він був?

“В-ан-ню! Можна до тебе під куртку? А то холодно, що не засну”, - і наша подруга мерзлякувато полізла до нього. Її прямий поїзд до Лемберга йтиме пізніше. Вона затихла, а я бачив як мій друг щось ніби вирішував.

Я спробував розколоти його:

„А ти де гуляв учора?”

Проте він говорити не хотів. Перевів розмову на Ванду і вечоринку у житомирян.

Бриндас повеселішала:

“О, вони так цікаво витинали: “На мокрому асфальті розчавлені дощовики, наче дохлі сперматозоїди”, - доки їхній лідер, Ромцьо, після півсклянки портвейну не сп'янів як дитя. Може їх багато хто не сприймав, зате запам'ятають назавжди”.

“Я їм не довіряв. Крізь їхнє панібратство визирав злий норів. Більше додати нічого”.

Я погодився.

“Ми ще пішли на танцюльки у кабак”.

“Хотілося б це бачити...”

“Не переживай. Гецаю я класно!” – позіхнула. –“ Таке відчуття, наче утікаємо з місця подій”...

Розїхалися ми просто. Я, чомусь, був упевнений - якщо наші з нею шляхи перетнуться, то не скоро.

У потязі, розморені дбайливими стараннями машиніста, який надав вагонам заколиуючого ходу, ми спали покотом. А поряд, якась жіночка не вгавала про свою напівнімецьку корівку:

“Як стала, так і пасеться. І не уступиться. До десяти - вже отака. Інші ще льотають, а вона вже”...

Перед першим рівненським мостом, рванцем вдалося помітити, що бетоному стовпові під електронапругою, вставивши в нижній отвір цурпалок, допомогли з ерекцією. Прилігши на столик можна було спостерігати, як потяг, заокруглюючи напрямок руху, суне велетенське кілометрове видноколо, і як все вертілося наокруг уявної далекої осі.

28.

Першою зателефонувала таки вона

„Привіт!”

Проте далі щось конкретніше я не встигав сказати.

„Це – Я...”

Страшенно захотілося тобі подзвонити. Нічого, що я телефоную першою?..

Я вже у Києві, завтра на пари...

Доїхала в принципі нормально. Тільки трошки не проспала і не зразу впізнала де я. Приїхала, а у гуртожитку вже була моя тітка, яка прибула з Грузії (вона там живе, і п'ять років як до мене не приїжджала). Тож поспати мені так і не вдалося... Поки зібрала її, вимилася і пішли десь перекусити. Потім десь о23-й поїхали на станцію, закинула її у поїзд і я рушила додому...

Весь час, поки їхала з Луцька до Ківерців, чи як їх там, звідти до Києва, я думала про те, що хочу тобі подзвонити, а тепер я просто хочу до тебе. Це нічого, що я так кажу? Хочу до тебе приїхати. Подумай...

Як твої справи, як доїхали? Що там Матвій з Вандою, розпитували? Як вдома, як зміни? Головне не пий. Я думаю про тебе, сподіваюся ти теж. Дзвони...”

Коли я не дозвонився сам, то просто кинув на два дні роботу й поїхав без попередження...

Стріла зі стурбованою, зрадливою усмішкою. Щойно проснулася, ситуація дезабільє.

“Ти вже десь зупинився?” – прикривалася халатиком, бо зійшла униз сама, мене на гору не пустили.

Я після дороги трохи оспалий.

“Ще ні”.

Замислилася і, щоб залатати незручність, рішуче мовила:

“Так”.

Гм, то де ж та беззахисна дівчинка з луцького підпілля? Де хоч якась радість?

Коли сказав, що по телефону буду домовлятися з родичами, відповіла:

“Добре. Я зараз”.

Вона тоді поїхала зранку. Так само оце приперся і я. А попереду, так мріялося ще у дорозі, цілий день. До того ж, йти у світлу пору доби ліпше шляхом не слизьким, а кривим, бо уночі зникає навіть ця перевага.

Одягнувшись, Яна виказувала похмурість; їй заніколилося.

“Ти егоїст. Так не можна”, - вже по дорозі до родичів. – „Ти про мене не подумав. І без попередження. Ти ж мене зовсім не знаєш (!) Я тут не така, якою ти мене бачив. Я урбанізована, намагаюся жити дуже раціонально, бо по-іншому тут не можна...”

Обдивився її:

“В тебе хтось є?” - ураза селяка, але запитати мусив.

“Та немає в мене нікого”.

Здається каже щиро.

Поки тряслись у трамві, шукали потрібний будинок, до неї так і поривало. Приспорюючи ситуацію, зустріч з родичами, думав: а раптом щось вляжеться. Не напрошуватися ж до неї?

А коли перед під'їздом вирішували, - що ж їй робити, бо нині, і взагалі, свої плани, - хотіла сьогодні побачити давнього приятеля з Харківського, - а мій приїзд все от поламав, та ще й навчання, - я дав їй номер телефону.

“Отже так: захочеш, зможеш, телефонуй. Я буду до вечора в них. А там і скажеш, що робити завтра”, - поцілував у губи - від чого знітилася - і пішов, оглядаючись.

Знову обсипала тим поглядом - відвертим, - однак вже не зовсім таким, як *тоді*. Наче й придивлялася, вбирала очима, і чогось чекала. Може повернення минулого почуття, впізнавши те, що їй у мені сподобалося, що підштовхнуло тоді? Там ввірялася. Але не тут. І про це вкотре здогадуватимуся.

Треба йти - збентежені родичі, напевно, чекають. Та й вона переконувала, що поспішає до справ.

... Погарячував я – і в тіпки цієї уперше в житті, і Яна кинула. Не виказуючи цього перед ріднею, подумки ніяків і не міг од подібного стриму відтанути.

Субота. З дозволу дядька виходив покурити на балкон, ложею не у дворик, а на сторону оболонських лісів, - - північно-західну. Знічев'я розпитував про довоєнний Київ.

Дядько був з євреїв, по чоловічому ставився до мене добре і тому навіть оповідав про службу у військах НКВС кінця сорокових. Щоправда, його підрозділ стояв не у Західній Україні, а по Центральній Європі: Прага, Будапешт, Магдебург, Дрезден, Варшава, Відень – охороняв “смерш”. Тому, розповісти про справи українські міг лиш зі слів однополчан, котрих переводили із Союзу.

„І що розповідали?”

“Всево мало. Но ради, што вирвалісь к нам. А там - жглі сьола, убівалі ні за што”.

„А як з інтернуванням колись вивезених?”

“Счіталась, што середі ніх много шпіонов. У меня одна даже убежала із-под ареста. Как вияснілось позднєє – дійствітельно біла кем-то завербована”.

Потім пішов дощ.

... Яна передзвонювала двічі. Першого разу від якихось людей. А під вечір повідомила, що зустрінемося о сьомій, не раніше.

Тітка була проти, дядько за. В кожному разі потрібно було йти. Не потурати серцю я не міг. Не втрачав надії досі – бо ще жодна не вибивалася з моїх обійм, потрапивши туди. Нехай і траплялося таке не щодня. Гм, якби трапилося, ото б здивувала...

Молодь купчилася у колі Героїв Дніпра та поблизу кіосків. Ось і вона. Запропонував випити пива.

Відмовила, чомно цікавлячись:

“Ти хочеш пива?”

Та не дуже.

Секунд десять-п'ятнадцять дивилася на повечірні блискітки, на віддаленні квадратики вуличних висотних стожарів і відчувала, що місто та світ біля неї.

Коли сіли під першим же будинком, подарував їй крихітний значок оберегу.

Здивувалася:

“Їх же роздавали не усім”.

“Я знаю”.

“Такий є у Лілі. А ти де взяв?”

“Поділився Матвій”.

За тим вийняв плаский шматочок непрозорого бурштинину.

Зраділа:

“Я в ньому дірочку проб'ю. Можна?”

“Просвердливши”.

“Добре. Повішу собі на шию”.

Я не повірив.

Була весела, приятельська. Але не закохана. Без відвертості і без запрошення. Відчувалося, що вона зі мною *мнихається* і з бажання, і з обов'язку. Очужіла. Хоча й погоджувалася на розпити чи не про все, пояснюючи:

“Я хочу тобі бути другом. Навряд чи по-іншому. Не для мене зараз усе те. Хочу пожити”.

(“Цікаво, що означає пожити?” - “А те й означає, тугодуме, щоб побути якнайдовше собою.”)

“Чому ж так на мене дивилася? Твій погляд...”

“Що ви усі причепилися до мого погляду?!”

“Чому ж звернула увагу?”

“Ну, Ваня, ну це був відпочинок, розкріпачення”, - відмагалася і перелицьовувала вона.

“У тебе, певно, пристойні вимоги?”

“Ніяких вимог немає! Я вже казала. Не вигадуй”.

(“Ну, взагалі-то, так”, - відповіла чи почулося, чи щоб швидше відбитися).

“Одних кохаєте, з другими спите, за третіх виходите заміж”, - виляяти в батька, в... неоднозначно і хитко.

“Ну, от така жінка і є, що ж тут, Ваню...”

А я можу бути кимсь з матрикулу її друзів, стежки яких поза цією дівчиною ніколи не перетинаються? Друг, який не завжди має п'ятсот гривень у місяць, бабусю на шії і батька від ставника, котрий живе окремо. Сусід тітки – шофер-профі, працюючи в нацбанку – отримує дві “штуки”. Друг, котрий любив свою роботу, волю і не звертав поки що увагу на нестатки. Чи такі її інші друзі?

Розповідала, як у неї закохався відомий поет, присвятив вірш, і запропонував разом на відпочинок до якогось “будинку” (у Кончі?). А ще є просто приятелі митці, кінематографісти.

“Поети сьогодні йдуть або у політику, або зрідка у прозу” - кажучи це, один з них навчав її водити авто і додавав. -

“Проза це зрілість літератури і нації. За радянської стабільності зрілої прози було більше. Зараз переважно метушня. З'явиться молода зрілість, виросте і нація”.

Батько їй на своєму “москвичу” дозволяв проїхати лише кілька сот метрів.

„Навчилася?”

“Ні, ще боюся”.

„А хто друг з Харківського?”

Чемно відповіла:

”Воно тобі треба?”

“Як навчання?”

“Нічого”, - як завжди виступатиме на концерті.

Я починав ревнувати...

Прийшла у кросівках і тих самих джинсах.

“Я тут бігаю”.

“Багато?”

“По два ке-ме”.

“Це не біг”.

“Ні біг. Я ще прес качаю. Бо ноги в мене й так надто накачані. Я знаю”.

“Нормальні, хорошенькі ноги. Усе одно подобаються”.

“Ні, трохи накачані. Це через те, що я довго ходила на балет”. *(Згадав, як Богдан та Ванда мололи ті самі дурниці...)*

Коли за годину до цього я тільки підходив на умовлене місце, то спостеріг, як ховала свої порожевілі щоки і ніс, роздивляючи себе у люстерко. До сріблястої, дутої, спортивної куртки обриси.

“Дівчата підсміюються. Кажуть - тобі буде добре народжувати”.

Уявив, як вечорами, коли у гуртожитку готуються до сну, подруги помічали її не зовсім щоб маленькі білі груди з блідими маківками; перса, які своїми початками сором'язливо і впевнено притиснулися до м'якого, пружкого, та ще більш од них розкутого і розвинутого тіла. Стоїть отак біля ліжка в халаті, лап по боці – “Чого в цих кишеннях тільки не буває”, - і вигрібає корінчик від яблука, шматки ниток, пір'їну, папірець.

Верхня губа, навіть без помади, була піднята, чимсь накопилена.

“Розкажи про гуртожиток”.

“В кімнатах нещодавно зробили косметичний ремонт, тому пахне свіжою, якоюсь рожевою гуашю. Не терплю ніяких оленів і дзеркал навпроти ліжка. Сплю під голою стіною. Кави не п'ю, чай не солоджу. Ото тільки Шура привчила до пива”.

І раз-по-раз манівцями вимовляла:

“Треба йти”.

Пора пізня.

“Коли мене розбудили, що хтось прийшов, я взагалі-то здогадалася одразу: так міг приїхати лише мій троюрідний брат або ти”...

Гуляли в темноті між освітленими панельками. Минули два майданчики – дитячий та спортивний. Потім сиділи на лавочці біля Богатирської вулиці. Поряд малосімейка. Вже зглядаються.

Проводячи в теплім вечорі назад до Героїв Дніпра хотів було вже лишити і повернути управо, якраз до родичів.

“Ну що, мені йти? Чи довести далі?”

“Ні, усе-таки доведи, а то щось тут темно”.

“Боїшся?”

“Та не дуже”.

“А й справді, ще хтось причепиться, чого заподіє”.

“Причепиться не причепиться, за себе постояти я зумію. Дуже бо голосно кричу”.

“І бігаєш”.

“Шалена ти людина, Ваню. Отак от приїхати одразу”.

“Коли йдеться про мене, то я роблю так, як вважаю за потрібне. Ти – мені треба”.

На зупинці трамваю:

“Один поцілунок? До завтра”.

А вона ледве повела головою, вдивляючись, упізнаючи (?) і не погоджуючись. Жадної даванки.

“Тоді ти мене. В щічку”.

Людей мало. Четверо підозрілих хлопцян, котрі вже по нас прями поглядами.

Поцілувала. Торкаючи щоку проймануло якесь лагідне крилля. Впирала в мене очі і повіки знову задумливо нагівопускалися на темно-карі зіниці. Знову - ледь-ледь - подивилася знайомо, ще менше ніж зранку, й майже не помітно, щоб як тоді, по ночах. Невже розчарував? Чи остаточно розвіялися якісь чари?

Пізно вже - поїхала. Місто лишилося.

29.

Через чотири дні після фестивалю, Гацкевич, за словами його батьків, - несподівано - зник у напрямку столиці...

Звісно, я запитав – чому і з якою метою. Але відповіді вони не мали. Тоді я запитав у самого себе – що йому там робити?

Коли повернувся і я його видзвонив знову, то відповів, що провідував рідню. Але зайти до мене не захотів, чи то моя жінка з тещею заважали – я жив у приймах – чи через яку іншу меланхолією. Понеділкування це мотив важкий. День минув, другий. Я саме почав виробляти закордонний паспорт, бо жінка після фестивалю знавісніла – міксер її не задовольнив – і почала знову торочити, щоб я таки наше безгрошів'я, на всяк випадок, якимсь уладнав. Приїжджала, бачиш-но, поки мене не було своячка, та не одна, а з своїм кавалером – от мою і понесло. Я вже мовчу про її натяки, щоб кидав усі ці юнацькі захоплення і невігідні їй поїздки. Дітей у школі наче побільшало, а в цей трафік ще й побігай до овіру. Тому мені, може, й було б що Гацкевичу сказати, але ніколи. Він однак пропадав на черговій шабашці.

Допоміг нам здибатися приїзд Шитого. Досить несподівано Богдан завітав до нашого міста у середу, напередодні попросивши по телефону піти з ним на пиво.

Що ж, добре, що не забував про друзів – ні сам Шитий, ні його улюбленець Гацкевич, - бо осеніло день у день, не зупиняючись, і поки я після школи дійшов по нашій головній і всіма *улюбленій* Дойче–штрассе до ресторану „Асторія” – обидва вже чекали мене на його заскленій терасі.

Тут хоч офіціанти, як хороший арбітр на спортивному майданчику – непомітні. Хлопчик упевнено і точно запропонував меню і відійшов у тінь. Навіть не обурився, коли узяли одне пиво. Платив кожен на купу, тобто і за себе. Перші хвилини по-справжньому цікаві, але хто і чим дихає, ще не зрозуміло.

„Що ж, за зустріч”, - взявся Шитий за скляний кубок.

„Або за три „ша”, - додав Гацкевич. – „За шелест трав, за шалене кохання, і ще за шось. Як твоя Олеся?”

“Та я тут, після чергової пригоди, кілька днів відлежувався вдома, і весь час намагався їй довести, що найважливішим для мене є зараз – спілкування, замість чого вона несе мені що завгодно, млинці, мінеральну воду, а про спілкування забуває. А справа була ось у чому. Їхав я рано-ранесенько велосипедом через перехрестя у справах; а у нас там спуск під гору. Я собі спокійно кочуся, темно, ніде нікого. Раптом щось шарах мене. Я в один бік, ще хтось в інший. Чую лається: “Ти, придурок!” А я до нього: “Ти хитріший!” Піднялися... Знову питає: “Ну, ти! По своїй стороні їхав?” Я подумав і сказав: “По середині... ми обидва... їхали”.

Розреготавшись, Гацкевич запитав:

“До Польщі не думаєш?”

“Та не маю напарника”, – впізнавалися дубнівські, наче жорна млина, інтонації. – „А одному складно. Та ще й у невідомість. Давай разом?”

„Напарник потрібен на „свроремонтах”. А тобі для чого?” – Гацкевич, вочевидь, од такої пропозиції трохи обімлів. Після неоковирної паузи він перевів стрілки:

“А на що зараз живеш?”

“Як у Польщі на початку”, – вкрався іронічно Шитий і усміхнувся. – „З одним батоном і пляшкою молока на весь день. Хоча маю кілька уроків. Та й у старого є “Зіл”, прорвемося. То що скажеш, Ванько?”

“Що, певно, не поїду”...

„А даремно”, – я не втримався. Нам, коли на правду – роботи нам треба, роботи –реальність це не любительський спорт.

„А ти чого?” – не вловив Гацкевич одразу.

„Я до того, що вже виробляю паспорт і їду з своячкою до тієї ж Польщі. Вона, як тобі відомо, гувернанткою під Варшавою, має місцевого бойфренда, і поки нас тут не було, то він їй та моїй, пообіцяв влаштувати мене вчителем „музики”.

„А як же „Квадрат”?”

„Поїдемо на „Квадрат”, виробляю паспорт, та й за гряницю”.

„Гм. То я передрікав кінець „Малої землі” - тепер ти”.

За пивом чого лишень не попустить.

Приглядаючись до Гацкевича, я помічав, що хід розмови йшов не на його користь, не по його темі. Шитого я бачив, узагалі, вдруге в житті. Але для Ванька почуте і од мене, про виїзд, стало одвертою неприємністю, і він щораз перебирав образений, мовчкий вигляд. Але ж ніхто не збирається його кидати тут, нещасного – сам собі господар, сам собі винен. Буде, є, чи був. Ти хоч пнишь, хоч лопни, а у нашій любій державі живеться „інтілігенту” що рік, то гірше. Знайомі відчуття? Я й так працюю не за професією – завгосп школи – і за копійки, радію навіть дешевенькому приймачу. Шитого вдома, узагалі, нічого не тримає, а Гацкевича, знаю точно, хіба що відсутність паспорта.

Уголос я подав свої думки із задоволенням:

„Вивчу мову – то спробую „заспівати” і там – цікаве явище, скажу, буде: виконавець-волиняк із Кресів Висхідних”.

„Ага – кіно ми знімати не уміємо, книжки „понятні” писати не здалі, то ще й хочемо розучитися співати. Молодець, друже! І це той, хто казав, що тут мій окоп, моє життя і т.ін.”

„Ну, не москальською ж я співатиму”.

„Ну!” – взував Гацкевич.

„Браття, а не нукайте. Бо заіржу”, – втрутився Шитий і продовжив, звертаючись до мене. – „Співати спробуй і українською, колорит там такий можуть оцінити... А стосовно окопів, то ми їх не кидаємо і не дезертируємо. Ми, зараз, як гарматне м'ясо, ніхто з такими не рахується. Ми для цього покоління влади – ніщо, і тому нас зумисно викидають, аби позбавитися зайвих ротів і конкурентів, гірше – погнію, такими вони нас вважають. Але буде Четвертий Перехід і ми повернемося. Раджу пройти це з нами”. Останнє до Ванька.

„Про повернення, будьте ласкаві, детальніше”, – стишив голос Гацкевич перед відвертим кидком. Чайник у нього починав брязкати кришкою.

„Гацкевич”, – випередив я його реакцію. – „Знаєш, що у тобі дратує?”

„Шо?!”

„Якась хронічна нездатність конструктивно сприймати зауваження. Перед тим, як гаркати щось героїко-відсічне – рахуй до десяти”.

„Один... Богдане, я тебе слухаю”.

„Ти про Каганця щось знаєш, про журнал „Перехід-4”?”

„Майже нічого”.

Цитую – мовив Шитий:

„Стратегія четвертої хвилі. Що кожні півтисячі років українці опинялися на межі. Навала готів і розвал антів у восьмому столітті., піднесення Русі і татари. Татари з’явилися у критичний момент – міжусобиці добивали державу зовсім. Потім Жеч Посполита і сімнадцяте-вісімнадцяте століття. Значна частина українців або винищувалася або перетворювалася на рабів. Я б не сказав, що нині ми кількісно зменшуємося менш безкровно – просто мовчки – вимираємо або безвільно опускаємо руки... так, нині багато за кордоном асимілюється, але не менше повернеться – адже вони так чи інак „четверта хвиля” великої еміграції. Бо ще були менші – кінець дев’ятнадцятого, двадцяті роки і сорокові минулого століть. Каганець підрахував, що дві тисячі п’ятнадцятий рік – це час повернення і „зачаття”, висловлюючись термінологічно, в купі з тими, хто тут лишався, нової національної хвилі”.

„Віриш?”

„Дивися: наші інтелектуали переважно в Америці та Канаді, найбільш незадоволені роботяги у найбільш важких для емігрантів країнах - в Італії, Іспанії, Португалії. Ці дві сили об’єднуються і щось тут буде”.

„Ясно. Тобто ми усе одно на межі вмирання?..”

„Теорія хороша”, - сказав на це я, - „Хоча моїх планів торкається дотично. Та все ж... Можна працювати і жити й по обидва боки Західного Бугу”.

„А як нашій простій людині пов’язати це з дійсністю, зневірою, або з Богом? Насамкінець з антиглобалізмом, про який ти розводився раніше?” – не слухав мене Гацкевич.

Шитий йому втोरив:

„Кінця світу не буде. Людство зробить новий і чи не останній перехід. Ми до цього включені якщо втримаємося од глобалізації. Вимре стара людність, лишиться та невелика, хтозна скільки, частина, але нова – арійці; не плутайте з розпливчастими поняттями популіста і міфотворця Канігіна. Це можемо бути і ми з вами, хлопці. Війни таки будуть – у світі надто вже все до рук перебирають американці, жиди і москалі”.

„Одна надія на китайців”, - посміхнувся Гацкевич.

„Цілком ймовірно, що ці будуть воювати з першими”.

„Не віриться, що все воно відбуватиметься так очевидно, як ти говориш”, - зауважив я. – „Новий анекдот про український менталітет чув?”

„Менталітет? Український? Такого немає. Є лише волиняки, галичани, східняки і таке інше...”

„Так отож!.. Запитусь викладач у студентів, що таке український менталітет. Ті відповідають: „Сортир бачили?” – „Так”. – „А на ньому дві літери М і Ж?” – „Так”. – „Ото один для москалів, а другий для жидів”. – „А де українці?” – „Українці серуть, де бачать” ...

Арійці, зачаття, нова хвиля – надто вже Шитий перегнув у метафізику. Вони ще обговорювали проблему – деталі, деталі... І то так жваво та спокійно... Як кажуть у народі – „Да!” – життя, знову таки, це не зустрічі, поцілунки у щічку, це не гривня з копійками і намагання взяти у перепродух сигарет. Поки вони теревенили я непомітно купив цілу пачку.

“Як це ти? Здається на всю не вистачало”.

“Жіночка була добра”.

“Може не помітила?”

“Взяв та й усе”.

Гацкевич глянув як дурник, що завинив; кутив, - як на мене, - занадто багато. Платив за квартиру, годував бабусю, хоча про це мало хто знає. Зате квартира йому буде.

Ми вийшли до Бандерівської вулиці проваджати Шитого на дубнівську маршрутку. Вся ця топоніміка і посередині –

ресторан „Стамбул”.

„Чи бачився ти з Яною - так її, здається, звати - я не помиляюся? Як у вас?” - запитав Богдан.

„Та ніяк”, - ну, дуже стримано.

„Що це в неї за прізвище – Галахова?”

Гацкевич розповів небагато. Він вибачний і покладливий.

„Матвій казав, що ти їздив до Києва. Не до неї?”

„Ні. До рідні”.

Шитий, почувши це, і сам опутився до рівня спогадів:

“Хлопці, зателефонуйте Бриндас. Бо коли я дзвонив, то обурювалася – каже, мала з фестивалю стільки нових друзів, а ніхто і голосу не подасть”.

“А й справді”, - Гацкевич замислився, - „Без її участі деякі події були б наполовину біднішими. Хоча, таким товаришем, як тямущий чоловік, вона бути не зможе”.

„Для чого це тобі?” – намастивши голос іронією, резонував Шитий.

„А коли не про музику, то про що я з нею говоритиму?”

„Підійди до неї, як до жінки”.

„Це ж з якого дива?” – усміхнувся Ванько.

„Невже ти не помічав, як вона з тобою поводитьься? Це ж так очевидно”.

„Ти про що?” – Ванько почав клеїти дурня.

„Вона на тебе мала деякі плани. Не помічав?”

„Ні. Ми просто затоваришували”.

„Це тобі так здавалося. Або здається. Побачила, що ти її не помічаєш і пірнула у тінь. Дивись, бо втратиш”.

„Так у неї вже хтось є”.

„Дівок не знаєш – все це тактика і окоманіювання. Насправді, для неї ти саме „той” об’єкт, а все інше то дівочі нашарування. Краще візьми і з нею одружися”...

„Далеко вона – аж у Львові”...

30.

Шитий з Воргулем збили мене з пантелику. Поки добереш з ними, чого тобі треба... Але добре, що про погоню до столиці вони почули аж три слова: був у рідні. Що мене і мучило. Навіщо я їхав... Навіщо? Втім, може й з користю. Аж лють бере, така користь. З пам’яті таке не витреш.

Наступного дня був вокзал. Посиділи нещасну годинку і Яна здобрилася:

“Так хотіла тобі насмажити чогось смачненького. Але не мала часу”.

“Не варто. Рідня потурбувалася. То де ти вчора і сьогодні була?”

“На Узвозі ліпили з Лілею горшки”.

Розказала про ручаї, канавки, падіння щойно зліплених посудин. Ага. Я парився у рідні, тинявся між „трубою” і найменш українізованою річкою, а вона займалася собою. Ясно.

“Ублажала Лілю? Чи ви справді товаришуете?”

“Товаришуетемо”.

Роздивлявся її веснянки, помітні тільки зблизька, і тримаючи руки, відчував долоні, трохи більші моїх. Долоні гейші?

“Яка ти волохатенька”.

Їй приємно:

“Ну!”

Пообіцяла приїхати сама.

А я повірив щиро, даремно. Бо після безсонного і теплого потяга, вдома батько подав од неї листа.

„Привіт, Ваню.

Напевно тепер ти чекав цього найменше – мого листа. Вибач, якщо потурбувала і якщо змусила згадувати щось занадто для тебе неприємне. Просто вже біля тижня я ходжу з думкою, що мушу тобі написати. Не знаю чому, не знаю, чому саме зараз, але мушу. Отже і пишу. Телефонувати не наважилася...

Я ще в Києві... Не скажу, що життя у мене чудове, але і жалітися не буду. Децю сталося після нашого останнього побачення, я зробила кілька дурниць, занадто серйозних. Тепер намагаюся якось зібрати все до купи. Вже майже не хочеться чогось шукати, змінювати, хочеться виправити те, що можливо і намагатися не робити помилок...

Думала переводитися у шевченківський – не вийшло, при чому винна у цьому тільки я. Ще до Луцька закохалася у повного невдачу з усіма негативними наслідками, а він виїжджає до Німеччини на ПМГП. Короче, з коханням все теж дуже важко, все одно я у нього не вірю. От і все одно тобі жаліюся, вибач. Взагалі хочу попросити в тебе пробачення за все, за все. За те, що поводила себе як егоїстична дура, як дитина зрештою. Якщо захочеш, можемо бути друзями. Якщо захочеш.

Продовжую розчаровуватися у своєму співочому таланті і розчаровувати інших. Воргуль пропонував виступити з вами у „Квадраті”. Для мене це було таке визнання, таке підбадьорення. Я ж - відмовилася...

Які ваші плани? Якщо матимеш час, натхнення і бажання, головне бажання – дайся про себе знати, бо вдома я буду десь за місяць – у мене практика.

Ще раз вибач, якщо потурбувала. І...було приємно поговорити.

Все...”

Відправила за день до мого нальоту на її гуртожиток. Яка вона все-таки в'януча, ця краса брехні. З одного боку. Бо з іншого - “Все” – чомусь здалося дуже двозначним, лишалося і надії, і заперечення, боротьби думок і почуттів аж до виїзду на „Квадрат”. Тому я наступного ранку надіслав відповідь – „Будь, тільки не зникай”. Але навряд чи вона чекатиме і читатиме: іде на практику. Листи - це покинуті друзі.

Знаю, що було у минулому - нехай і не всі деталі або історії. Однак не знаю свого майбутнього, десь зависнувши між тяглом до низу і страхом, що робити, - тому ніби цілївся серцем у того, хто міг би оце сидіти навколішки переді мною – будь-хто. дивлюся: нічого, ні кого. Якби ж то було навпаки. Ні, все ще тримаєшся, чіпляєшся, Гацкевич. Проте уява не пре. Час, як електромережі – метал непорушний, а по ньому течуть, гоняться вогники, або чортенята у смолі. На дотик взяти? П'ятивольтова батарейка заслабка буде... „Вигратися” (на гітарі) не проходить – треба шукати. І ніяк не можу пригадати рис її лица, одні враження пам'яті. Щоб це означало – жаль, прикрість чи правду любові?.. Трохи навіть соромно.

Київським родичам, у яких зупинявся, певно, не сподобався теж. Соромно і за це. Що натомість? Аркуш її записника. Її паперовий слід, штукенція така, лишилася, а тіль, магнетичну, - до дівчини все ще тягнуло - зненавидів. Та й у житті кожного чоловіка хоч раз трапляється вродлива жінка. Формула чистого мистецтва?..

Поговорити про все з найближчим другом не можу. Знаю Матвія давно і йому зараз не до романтики. Хоча з Польщею він усе одно перегравав – я убачав тут чергове захоплення. Доки не поїде вважатиму це планами-балачками – а там спробує і у його лексиконі слизитиме одна практична буденщина, шкіра заробітчанина скине з себе все зайве і не прагматичне. Банки сала вистачить тільки для початку.

Але Шитий? І до чого тут Бриндас?

Мої улюбленні мідні струни – не виють, а б'ються, ведуть гру і головне, комбінуючи, тримають противника без м'яча, стрімко, елегантно, романтично проводять атаки, увінчані градом ударів; гра – це вистава, де любов може бути лише до єдиної команди з шести струн. Їхня слабкість там, де пропускають такі ж різні комбінації, коли суперник не менш вправний, а то і сильніший. Думав про те, що „Малій землі” потрібно шукати ударника, який би відбивав ритм. Шитому сказали, що поки без гри, адже грати здатен тоді, коли не можеш писати.

31.

Якби не судномодельний гурток колись радянської системи з піонерами, політінформацією, то ми б ніколи, може, й не познайомилися. Біля гітар ближче зійшлися у палаці ім. М. Максиса. Тоді він, як на наше одностовство,

здавався надто юним. Гацкевич не відав, що таке „примочка” до акустичних інструментів, мікшер на три і більше тональностей, і слухав „Депеш Мод”, а не „Лед Заппелін”. Однак, після мого одруження саме до нього я звернувся, як чоловік. Бо моя, коли ми розписалися, приходять і каже: а тепер, будь добрим, забезпеч мене оргазмом... Хоча перед тим, дошлюбні любові її задовольняли. Я ж бо думав, що любов – це відпочинок і відновлення після роботи. Спочатку Гацкевич пришелепкувало на мене глянув, а потім додав, що ніколи б не повірив, - невже люди можуть мати подібні проблеми? – і наївно зізнався, що у нього з першою на той час коханкою проблема протилежна, - їй не подобалася його нестриманість і відверта демонстрація цього.

„Мені що, соромитися?”

„Стримуйся”. О-о!

Цікавим Гацкевич буває типом. На перший погляд - нічого тобі порадити не може, але подивись на його вчинки і хочеться зробити навпаки. Коли я спробував метод батога і пряника, себто спочатку витримав паузу, а потім активізувався - моє регулярне сексуальне сполучення з нареченою налагодилося...

„То коли думаєш їхати?” - Гацкевич хотів щось додати, але передумав – тільки поводити щелепою.

„Щойно повернемося з ”Квадрату”, бо своячка розраховує влаштувати мене вчителем „музики”... А коли ні, то найближчим часом просвітку на роботі не видно, принаймні до кінця року, поки не зіпхнемо творчий звіт. На мені ж усе це дитяче хазяйство. Ну, а там – можливо в голові троха розмакітриться. Особливо, якщо не набиратиму на свою голову різних справ”.

Про Польщу, видать, його добре зачепило - або образило.

Ми зібралися, щоб обговорити свій виїзд до столиці, але знову почали не з того боку...

Зайшла зіниця ока мого і, почувши останню фразу, вставила своїх п'ять копійок

„Він все дівулям вчитися допомагає. Ти розкажи Вані, розкажи, що то в тебе за справи на твою голову!”

„Робив для однієї молодички матеріали для курсової... Взагалі, хотів послати на хутір... Але тема доволі цікава – „виражальні засоби у музиці”... І до того ж, бачив би ти її... Один з найяскравіших доказів того, що Дарвін був крупно неправий, бо з мавпи таке нізачо не вийшло би. Очі, знаєш, як у загнаній коняки, коли цілишся їй в лоб з карабіна (коняці, певна річ), а вона благально на тебе дивиться. До того ж, баба абсолютно органічна. Не виламується і нічого з себе не корчить. Днями зустрічалися з приводу матеріалу (саме так – з приводу матеріалу!), а перед тим в них на роботі був фуршет, і вона мені чесно зізналася, що п'яна. А дев'ять з десяти заковували би очки і казали: „Ах, ах, я нездорова”.

Враз я дещо згадав на цю ж тему і запитав:

„Чи не приїздило до міста анемічне створіння?”

Я наче вгадав, бо Гацкевич кисло посміхнувся.

„До мене ні. Втім, я не знаю. Пішли вони. Мені треба думати про роботу, а не з бабами зв'язуватися. А, взагалі, Шитий або брехун, який хотів перевірити щось для себе, або він сліпий. Звідки взяв, що я їй потрібен?”

„А може й потрібен. Якщо не зараз, то будеш потім. Але що мене дуже потішило у твоїй злості – це написано здоровими буквами: „Тепер не хочу”... І я кажу тобі великими буквами: „Маладец Дарагой!” – чую слова справжнього чоловіка... Тільки я тебе прошу, розмахавшись з Галаховою у Луцьку, усе-таки не закохайся тут у громадянку Бриндас, після того як тобі її похвалив Шитий – вона молоденька, тяжко молоденька і звикла до розкошів особа”.

„Як і Галахова”.

В таких випадках галіціанти кажуть – цезура.

„Так. Але там нема про що говорити”.

„Тобі треба почати усе спочатку?”

„А шо, багато назбиралося?”

Виявляється, я не просто зміг почути про столицю, а, взагалі, багато чого ще й з фестивалю. Діла на цілу історію! А я то думаю-гадаю, що це він при згадці про Бриндас, Шитого і Луцьк... а тут закохався хлоп, і далі нікуди. Лукавлю – я все-таки здогадувався ще з „Асторії”.

Після всіх перипетій Гацкевич закінчив столицю.

„А далі?”

Ніяковіючи, трохи ранений, трохи пихатий, але подав мені листа, і думаю - з метою помсти - показав, бо читати з пам'яті вірші або сипати цитатами у нього виходить туго; тому й не погребував. Хоча, якби не показав, то, мабуть, я би не образився.

„Ну і ..?”

„Відписав”.

„Уявляю „се” посланіє”.

Все – це не просто кинуто в кінці її листа, тут і додавати нічого! Тому трохи помовчавши, я був одвертим:

”Не знаю, яка тут формула, але на фестиваль дівчина приїжджала лише за новими враженнями. Не хотів казати цього по ходу твого монологу, то скажу тепер”.

Гацкевич подякував. А коли я запитав, чи він у столиці *зупинявся* в неї, то Ванько од мене почув ще краще:

“Пеньок з очима! Було б натякнути, що ночувати ніде. Нехай би заметушилася”.

“Це правда”. – І в'їдливо додав. – „Як і те, що ти казав Шитому аби я не вірив у стосунки на відстані”.

“Я тоді багатозначно промовчав. Зрештою, ти маєш рацію - адже це і означало сумніви”, - я усе намагався аналізувати, - „Дівчинка скористалася нагодою, яку їй надала подруга, і побачивши тебе, надумала щось перевірити – бавитися, то бавитися серйозно. Класичний курортний синдром - коли не хочеться втрачати зручний шанс”.

“Зручний шанс ловив я”.

“Ця ніяка особа...”

“Чому ніяка?”

“Бо ніяка... Кажу тобі щиро - мені вона нічим не запам'яталася. Їй-богу. Я її і не пригадаю”.

„Бреши”.

„Собаки брешуть. А повертаючись до теми – то ще раз тобі кажу – дівчина *зіграла свою роль* і більше ти їй не потрібен. Ти ще добре відбувся, бо міг щось і підхопити”.

“Ага”, - перебив Гацкевич, - „Сміятися після слова - трипер. Не така вона... До речі, я брав з собою презервативи”.

„Гм, молодець. А я, відверто кажучи”, - ти ба, він тут мене обійшов, - „Не додумався”.

Гацкевич здивувався, - „І це маючи дружину?” – а далі загорився.

“Ванько, забудь її. Шкода навіть слів. Там усе затівалося лише на два дні”.

Гацкевич зіщулився, а я додав:

“Що ж, зате сказала, як і личить кожній порядній „девушці”: у нас нічого не вийде”.

“Вона такого не казала”.

“От-от”, - добивав я. - „Захотіла погратися ще й у гарну, добру дівчину”.

Наостанок я запитав:

“Думаєш не озветься?”

“Ні”.

“От і правильно – вже починаєш розуміти. Сам подумай, вона ж ще пацанка – хлопчики, проспекти, пиво. Яка тут до дупи любов ?..”

Гацкевич винувато глянув, але кивнув.

“Ти просто відчув, що таке легко, без перешкод закохатися; силу, можливості - і саме це тобі припало до душі”.

“Так отож. Бачиш, вона ніби відповіла на моє бажання, - на щось моє – одразу; і бажане не розійшлося з дійсним”.

“І дорвався Ванько, як дурний до мила”.

„Останнє ближче”.

„Я ще думаю про її лист. І, знаєш, що мені спадає на думку? (Наберися терпцю. Хід думки буде довгий. Бо я хочу висвітлити його весь). Жінки, взагалі, за своєю природою – актриси. Вони вигадують собі якийсь образ або роль і бавляться в цьому, часом навіть і недоречно... Кажу це на досвіді своєї, якій оце акторство в кращі її часи заміняло таки відсутній у неї інтелектуальний розвиток. Вона гралася то у старанну студентку, то у пристрасну коханку, то у зразкову дружину, - як оце зараз, - то у жертву тирана чоловіка. Себто все це гра. Я не хочу сказати, що Галахова дурила тебе, адже кожна справжня актриса вірить, щиро вірить у те, що грає. Просто образ Джульєтти в репертуарі Галахової замінився зараз, певно, образом прагматичної жінчини, котра бореться за місце під київським сонцем. Ліля тоді обмовилася, що Галахова незабаром допомагатиме їй в управлінні... Втім, аналіз стосунків схожий на розтин. І коли робити розтин живій істоті – велика ймовірність того, що вона перестане бути живою... До речі, я пропонував у Луцьку приєднуватися до нас потім - на „Квадраті”, бо казала, що в захопленні від нашої „демки”. Грозилася написати й мені листа”.

„А чому я про це нічого не знаю?”

„Не все ж тобі одному”.

„Ти справді хотів щоб вона підспівувала нам у „Квадраті”?”

„Ага, хотів. Але вона, спочатку браво погодившись, потім чогось зам'ялася. Я ж задумав так - ще би одну-дві баби, з вищим голосом і нижчим – і з таким колективчиком можна було б кудись рипнутись, проголосивши нове музичне угруповання. Але наразі ні Галахової, ні ще одної баби для симетрії не має...”

„Вона щось про мене розпитувала?”

„Та нічого такого, ми по ділу базарили... Ці свої згадки виказую не на те, щоб тебе втішати, а для твого подальшого зацікавлення нашою роботою, і щоб це було на голову вищим за усе попереднє. Ти довів собі і людям, що здатен взагалі грати, не гірше, як вони. Але тепер, раз ти вже виконавець, то не ти на людей, а хтось на тебе мусить рівнятися. Тому планку треба піднімати, і то різко. Інакше знайдеться доброжелателів, і у нас, і деінде, котрі тицятимуть тобі – мовляв, вундеркінду дали премію за один фестиваль, а він сидить, не грає і у власній попідлубається...”

Говорив я це не у порожнечу. У Гацкевича дійсно назбиралося кілька своїх композицій. І він те розумів, тим паче, що їх треба обкатати якраз на виступі у „Квадраті”. Ото хіба має звичку, болячку „видаючихся” мистців – річ напише, а назва все кодова і кодова, робоча, або в дужках. Треба йому напружити свою недюжину інтелектуальну спроможність і придумати ще зо п'ять назв (а краще – десять), і вибрати з них кращу. Назва повинна пробуджувати у глядача бажання послухати хоча б перших десять тактів. Така проблема переслідувала багатьох солідних виконавців.

„... Як тобі „новий” гімн наших сусідів? Стариє песні а главном і главниє мечти а старом... Треба пародію...”

Ванько тільки водить очима. Не знає, чи то переживати, чи слухати як на білоруській еф-ем станції крутять Рапсодію Рахманінова на тему Паганіні.

„Жах! Нотів багацько, а толку? Ти знаєш, таки справжня, строга класика дуже гарно дисциплінує, ставить мізки на місце. Той же Шопен, приміром... Чи, може, це не всіх стосується. Ну, принаймні – мені інструментальна класична музика дуже подібна на авторську пісню... По такій технології і клепатиму далі. Тільки що цейтнот часу. Ну, та якось ми...”

Напередодні наша люба держава розщедрилася щодо грошей. Так що я зміг придбати собі светра і плеєра з динаміком, - де й поділися мої гроші, - останнього підключив до блока живлення, і після сієї реконструкції підвищив у званні до магнітофона. Тепер можу сидіти під музику, що значно підвищує мій не творчий настрій, адже слухання певної музики, а не мотивчиків сприяє творчому одужанню. А хороший настрій я мушу привносити задля сім'ї.

... Навіть ніколи було подумати про своє...

В ранніх листопадових сутінках небо висіло темно голубе, світив гострий місяць, а над балконом мов летовище.

Спочатку я помітив габаритні вогні літака і його короткий інверсійний слід. Прямував звисока до низу, шляхом сонця, яке пішло на захід раніше. Потім блиснув великий, аж кулястий метеорит.

Я схаменувся і після нерішучої миті загадав сумнівне бажання. Нічого собі – розліталися тут, на купу.

Далі рушила одна з небагатьох зірок. Причому йшла прямо над головою. Такого яскравого супутника, розміром як попередній метеорит, і не пригадаєш за усе своє життя.

Супутник зупинився і посунув неквапливо. Після вечері цигарка випалювалася особливо духмяною. Навіть не гірчило, а підсолджувало. За день таких цигарок назбирується не багато. Зранку бо вона завжди однаково нудотно-рятуюча.

Я викинув цигарку і повернувся до кімнати.

Вдруге силу падіння космічної скалки спостеріг через годину. Однак перед тим, десь знадвору, хлопнула петарда, а швидше ракетниця. Невже то були не метеорити? Втім, так стрімко і похило салютна штука летіти не могла. І на бажання загадати ще щось, собі вголос мовив: “Не знаю”.

... Шостого числа, ми з Матвієм приїхали до столиці на виступ у нічному “Квадраті”.

Ранкове місто зустріло без зимових, зрадливих суперечностей. Навколо лежав другий чи третій сніг. Великоміський пейзаж. Тінь на тіні, колір на кольорі, густо накидані, кількісно незлічені барви все тих же сірих обрисів, проїняті льодком ліній, всмокталися на замерзлому асфальті в камені вулиць та кварталів.

Субота. Останній тиждень я сів на чорний хліб – курич “ватруху”. Цей дешевий тютюн завжди викликає ностальгію. Коли не було грошей палив тільки це сміття. Власнику квартири, де затирав крейдою стелю, приборхав, що захворів грипом – “Це не надовго, два-три дні”...

Натикався на де жа вю: одні й ті ж обличчя, що й колись. Одні й ті ж подобаються, на одні й ті ж не звертаю уваги. Здавалося навіть, що декотрих зустрічав місяць тому...

Через півтори години постукали у двері “Квадрату”.

Розташовувалося те веселе місце усередині кінотеатру; збоку – між фойє, колонами кафе “Юпітер” і стійкою бару, які належали нічному клубу. Напросилися лишити речі та інструмент, бо часу до вечора було ще ого-го. Обдивилися клуб. Нічого, маштарня затишна. Неонові маюскули.

“Думаю”, - мовив менеджер, - „Вам не нада раз’єснять, што виступленіє в клубе – ано виступленієм і будет? Народ будет піть і жрать. А ви іграйте...”

Чи можливо, що мова спотворює або покращує зовнішність людини? Здається так. Надто ж чужа. Напросилися лишити речі та інструмент, бо часу до вечора ще трохи мали.

На відміну од товариша за грамотою „Червоної руги” їхати я не хотів. Надумав провідати Галахову.

“І коли ти вже з нею розмахашся?”

Відповіді він не дочекався. Позаяк я тут, то знаючи свою впертість, помножену на заблуд, усе одно попрошкував геть.

З підземки вибрався на Мінській, і від оболонського перехрестя проспектів, панельних хоромин, черепиці декорованих цегляних двадцятиповерхівок, руху авто, тряских трамків - пішки, пообіч грізла відгорнутого снігу. Од клубу звідси недалеко.

Районна ментовка.

Перед її гуртожитком помітив зміни. По стежинах чорнотропу і трохи відталих алеях скверу зрізали куці, і двадцятирічний парк, оголившись з-під низу, рівно стелячи зимову вільготу долівкою, мав вигляд зусібч прозорого

та спустошеного простору. Над головою рябіли одні вітласті крони. Очам стало вільніше дихати, тому паркова спільнота струнко побільшала вшир своєю скупченістю. Сіре, похмуре небо звеселяли сині, блідорожеві, червоні прищепки для білизни на мотузках балконних літер “Т”.

Сутеніло. Аакувата вахтерка – київська селючка, *ненавиджу* – наче звертався не до неї. Не хотіла пропускати, бо треба передавати через когось, хто йде на той поверх. Запитав, чи десь тут є в приміщенні телефон-автомат, а коли завернув туди – поряд сходи. Услід почув крики.

У блоці, на стук відгукнулася кароока, фарбована, як вершкове масло, білявка, - здається Шура. По теплих кімнатах ходила в коротко обрізаних джінсах і її молоденький целюліт, ледь з’являючись на стегнах, був чомусь домашнім і затишним.

Предивно подивилася.

І цю туди ж, - подумав я і запитав: “Де Яна?”

“Немає. Ти до неї?”

“На що вилупилася?” – любовно і зичливо похпинив до Шури.

“Знаю, чого!”

“Як’ся має подружка?”

Стенула несміливо, невизначено плечима, поворушивши вустами. Мила, їй і хотілося сказати, і не могла. А мені або йди, або мовчи.

Одразу ж зашкрібся розумака Беттельхайм, озвучуючи те, що люди в критичних ситуаціях переважно міркують не “чому”, а “як” воно вийшло. Шура “так” дивилася, немов усі прийменники в жіночому роді; я ж стояв і вимагав орудного відмінку. Себто відповіді.

“То розкажуй - де вона? Як там її південні абрикоси?” - і процитував Яну, - “Тут же таких немає. Усе білі, анемічні”.

“Не знаю”, - відповіла Шура. – „Абрикоси давно минули!”

Показуючи, що йду, змовницьки попросив:

“Ну, тоді нікому про що ми тут говорили. Ні слова. Добренько?”

“Чому? Янка ж може запитати?”

Я вже крокував геть.

„Вона пішла з дівчатами на дискотеку”...

Усміхався. Місто нагадувало в цьому районі купу складеної цегли...

На дворі запалив чергову цигарчину. Любов до жінки – це не „фігня”. А позаяк я тут використав лайку – значить не таке вже для мене це просте питання.

Далі, думки до возлюбленої як могли, так уявно й полинули; куди – не відомо. Думки, викресленні з її життя, бо все чомусь пронизливі, меланхолійні, як занепадницькі ісреміади. На зразок стискання діастопи або гірше.

“Де ти, Лаура, чи як тебе ще назвати?.. Хто ти? Імла? Не хочу тебе я і знати... Це прислів. Щораз дізнаючись все більше подробиць та наступних новин, я не про те думаю – хто ж ти така? – це вже мені відоме: вродлива, з гарним тілом, тямуща, можливо з холодним розрахунком кар’єристка (так каже мій друг), яка використовує свою привабливість, як живця для спілкування з чоловіками. Ні, не це ставлю перед собою. А те: ким ти можеш бути? У сенсі – якою була б, якби стала кращою, людянішою, сердечнішою. Маю на увазі не тебе - ба, не що інше, як ідею чистого чоловічого почуття і, мабуть, ідеалу...”

Дорогу до родичів уже знав добре, однак перед трамком передумав. Вирішив перекусити у найближчому вагончику-кафе.

Вечірні зазимки, недосвіт. Розминувся з молодою мамою та малюком, який філософував: “Сніг проморозився”... Це ж треба.

Запахи. Невзабарі і мандарини, і бенгальські вогні. Така рання зима може цікавити й подобатися до різдвяних свят.

Довше, хіба дотоді, коли у кінці тріскучого лютого день мого народження. Набридає. І я не побоюся собі зізнатися, що Галахова могла просто свою подругу підставити, а сама заховатися десь у кімнаті, ванній, туалеті.

Через вітер відчував знервованість, фізично-магнетичний вплив природного незатишку... За такої погоди хотілося бачити даль на кілька кілометрів уперед.

У “Квадраті” я побачив, що Матвій вже з гітарами у кутку, а посередині – чоловічому соло “Кузьми” вволеним контральто рвійно підспівували дівчата на бек-вокалі, іностатевою відповіддю бриніли по дівочих жилах аж до самісінького горла, кричма-кричучи відображали лагідні вчинки або злопереступи. Дві челядниці з рок-блюзового перепаду: “було не любити, а я полюб-пи-гив... а я дуже хті-гі-гів!” Слізно.

Матвій кивнув: “Дивись”.

Отож, хто полюбляв слухати ритмічну децибелку і за звичкою роззиратися, той мусив помітити, що звучить не акустична музика, а рейв, переступ шпал, півтори сотні на хвилину; і всі гульма гуляли під якусь там стюардеску на йменнячко На-на... Крутили сідницями і стегнами трясли, наче негри з кліпових реп-тусівок - собаки на сучках.

Вона майже нікого не помічала, боком, стегном переставляючи незакидонисті ноги, кутуляла жуйку і етуалькою кружляла сама по собі у колі рухливих друзів. На носіку затемнені окуляри, за котрими ховалися чимось нерозумні очі.

Я чекав поки танцювала з незнайомцями. Які околясом, які повільно. Було помітно, що спілкувалася тільки зі своїми. Зринуло: вчиться на “п’ять”, кохається на “п’ять”, і помре, мабуть, теж на “п’ять”.

Навколо красені, інженю, місюрки і пісюрки. З кутків мурмурандо, моргавка. Табунилися дівчата.

Гарних багато, але спробуй стримайся, коли саме Галахова тремтіла невірним і звинним відображенням. Зачіска творила її волосся якимось прямим і на кінчиках наче густішим. На ходу ця козириста хлопчачурка зібрала його у вузол і закріпила чорним бенді. Блузка під комірець і відкриті плечі. Штані вузили талію.

Несподівано я підчепив усю, разом з пружким ароматом.

“Ну, привіт, красо неодухотворенна!”

Обурилася, все більше додивляючись, немов упізнаючи.

“Що, мелеш дурниці?” - і наморщуючи чоло, мовчки щось кубатурила.

Але враз, подивилася таким не удаваним поглядом, наче все добре зрозуміла, вийшла з гри, ролі, і втямила либонь більше за мене.

Представила дівчатам.

Виявилось, що подумала буцім я - то її приятель з Харківського. Заразом почув, що познайомила з ним, коли вступивши до університету, жила кілька тижнів у далекої родички. Хлопець був сусідом.

“Як він?” - запитав і собі по-сусідськи. – „Це не він виїжджає на ПМП?”

“Ні”.

Чомусь згадала, як рік тому приятель просто якось випадково почув під дверима, - і чого під них занесло? - як у розмові з хазяйкою вона кричала: “Ви мені не мати!” – “Ти живеш у мене!”

Лівою підхопив її за руку, а правою за талію:

“Якби не Шура, то не знав би де ти”.

“Шура на мене щось наговорила?”

“Ні, тільки пояснила де ти”.

“Так?”

Мені через ніс до серця ліз її свіжий, гарячого тіла, запах:

“Не можу й домисел приткнути ні до тебе, ні до того, що ти вже не моя”.

Танцював з нею вперше, отож взяв би й затис.

“Не змушуй мене приймати необачні рішення”.

“Я ж не знаю про що ти думаєш”.

“Не ображайся, але я не хочу, щоб ти мене бачив. Я тут зовсім інша. Зла, стомлена, майже не така, якою мене запам'ятав. До того ж, я просто собі не пробачу, якщо змусила приїхати тебе аж сюди!”

“Ми тут сьогодні виступатимемо”.

“Ой, звісно, я і забула. Вітаю!”

“Дякую. Просто думаю, що начебто чогось все-таки не доробив. Чи то народився не таким, чи то справді не зійшлися, і то була випадковість”.

“Ти вибач мені, за те останнє побачення, на вокзалі. Пообіцяла приїхати... Не скажу, що зараз слухала твоє освідчення і була з нього задоволена. Я не хочу казати щось погане і менше за все – зробити боляче. Ти чудова, мила і добра людина, але навряд чи що вийде. Ти казав про майбутнє. Але це майже нереально, і не тому, що я не хочу впускати тебе у своє життя. Ні, для себе я все вирішила дуже давно, набагато раніше до тебе. Я завжди прагнула до Києва і не збираюся звідси їхати, і потім – зараз я не готова до будь-яких стосунків і це стосується не тільки тебе. Людина не змінюється. Вона просто на протязі свого життя стає собою. Якою б особливою не була, вона може лише видати з себе щось одне хороше, але змінити цим не себе, а хіба що інших. Навіть не змінити, а показати щось. І все. Я теж не зміню себе. Ти мені подобаєшся, так. Але як людина. Як чоловік, для якого хочу бути другом. Я тебе не люблю і навряд чи полюблю як чоловіка. Як?”

“Кажу – не хочу, щоб мене мимоволі примушували ненавидіти самого себе. За те, що ніби-то комусь не підійшов. А таке відчуття, дійсно, зараз мало силу. Хвилин зо дві. І оце твоє: ти мене зовсім не знаєш”.

“Я просто не та людина, яка тобі потрібна. Я не вмію любити і можу робити лише боляче”.

“І хочеш пожити для себе”.

“Та це теж все абсолютна ерунда! Вибач, коли нервуюся, то переходжу на свою рідну... Я чесно цього не хотіла, я не хотіла, щоб так закінчилося. Я знаю, що ти зараз відчуваєш, але інакше просто не можу. Не приїжджай, не роби собі і мені боляче”.

“З бабами завжди так. І сюди я збирався їхати не до тебе. Бо ти не знаєш розлюбив я чи повністю закохався”.

Змовчав, що по ночах лізе й без того усіляка різномаста чортівня. Тільки й розмов: “Почекай”. Снилось, як прасує свіжу білизну, постіль, духмяний рай затишку.

“Думав, стрінуся і скажу. “Ну, привіт, друже!” Пригадуєш?” - і наче між іншим. – “Чоловічими почуттями гратися не потрібно”.

“Гаразд”.

“Ну от, від такого слова мені зараз легше”.

“Ще раз вибач. Не згадуй мене погано”.

“Такі не нагуляні, наче щось відчувають у мені. Самотність? Свою? Чи тому, що можна поговорити. Але чому? Я не самотній. Набиралася досвіду на майбутнє?”

“Як ти можеш!?” - іронія, посмішка, розуміння, недовіра до моєї брутальності, до нахабного поведження.

„Жінка – це енергетичний вампір, після спілкування з якою не рідко хочеться відновити сили - сексом. Думаєте, що коли ваші оченята округлюються і заковуються, то разом перевертається і земна куля?”

„Тебе, бачу понесло”.

„Тихо, тихо! Послухай. Уявляти, що з тобою пересплю - не хотів і не міг. Ти гарна, я не проти. І тоді може й треба було. Але коли подумав, що раз спробувавши, візьметься звичка, або навпаки, будемо розчаровані... Хоча отак було б легше забути”.

“Ні”.

“Ненавиджу випадковості”.

“Я вірю, що все у тебе буде добре і без мене. Я жадливо себе почуваю, не хочу давати тобі марних надій, і більш за все ціную відвертість, якою б вона не була”...

Потім вийшли.

У кутку фойє скловітраж. Неподалік, у короткій сукенці для денсінгу, телефонувала молодичка. Певно, роздягнутою привіз дружок на авто.

Я обіпер руки на стіну, прикриваючи Яну.

У напівсутінках схилила голову мені на плече.

“Я так втомилася”, - чи від танців, чи від самотності.

За цей час уперше її дотик, а в кутиках очей розпрямлялися тіні.

“Згадую твій погляд. Очі твої – це щось”.

“Знову? Що ви причепилися до мене з тими очима?!”

“Зможеш повторити? Зробити знову моїми?”

Почала – очі жевріли темно, незрозуміло і заклично. Ледве волосся не розірвало бенді.

Наблизився, сколихнутий, до її губ.

“Не треба”.

“Ну от, що ти зробила? Все було добре”...

Затого, з мого дозволу, пішла танцювати. Чекав у тому ж кутку, наче стеріг її речі, і виглядав. Але так і не дочекався.

Яна зчезла. Немов у вісні – з'явилася, була мила, а потім пішла.

Згадав, що приїхавши з Луцька, після її третього дзвінка зайшов до друзів і напився. Така смачна була запридуха!

А тут, коли побачив її серед урбанізму, то вона аж засняділа великим містом і все єство моє перетворювалося на невдалу композицію - мав тільки те, на що звертав увагу - коли важливе, натомість, все щось інше. Після нічної пиятики – наступного дня, - розпивши між двох друзяк на роботі ще й пляшку медової з перцем - вечором, цілком тверезий, запалюючи цигарку на самоті, спостерігав за собою наче з боку, ніби роздвоєним. За моєю свідомістю погналися такі розумні думки – прямо пробило на умняк; інших на хі-хі...

33.

Обшар у “Квадраті” пропливав своїм життям: дим, сцена, менеджер, ось і Гацкевич, хлопці-прислужники...

Брати почин у грі було за мною. Перших кілька пісень на нас – нуль уваги. Тут було важливо не зламатися і не власти у паніку, відіграти спокійно і весело. Людей не мало, і не простих, можливо. Втім, коли на серці хреново, грається від душі. Це я про Гацкевича. Ремікси на “АББУ”, ламбада-блюз у натхненому виконанні призвуків, “Ю-87” (“Штука”) – завиваючий пошуг яструба на бойові позиції – і в різних кутках клубу спалахують вогники зацікавлення. От, зліва, вже застрягла в роті на півдорозі сосиска, і пара грузина з україночкою, відставила набік пиво. Виголос у цій абомовні мені подобався. Аглодисменти перших привертають увагу решти. Ну, а далі – як на концерті. Хвилини, коли все чавкає і сьорбає – малоприємні, зате здолавши це почули, що люди ляпають у долоні. Ова! І ми збацали нашу „малоземельну” польку з тартарелою у власній обробці... Деякі брали автографи і залишали свої усмішки, а я їх добре й не роздивився, ніяковів. Мені було душно, а тут до мене підійшов один симпатичний, бородатий товстун й, давши визитівку, зробив запрошення:

“Якщо будете у Львові – знайдіть мене”.

Я подякував, проте додав, що галіціантів трохи не люблю.

„А, ну зрозуміло. Тоді щастя”.

Заплатили так собі...

Повертаючись ужгородським, я слухав про Галахову і дізнавався, що йосип драний - виявляється, живемо то ми між галактичного, безкінечного простору, тому душа, не маючи під ногами космічної тверді, мовби опертя, потребує хоч якоїсь захисної оболонки. Тіла. Можна і свого, і чужого - як у Яни.

“Буває і гірше”.

“Гірше? Та ж і це не добре?”

“Міг щось підчепити...”

“Знову?”

Після чого я слухав уважніше.

„Чи можливо повернути колишнє кохання?.. Уявляєш, якби зараз вона таки явилася перед мої очі, то я б не знав, як себе з нею поводити. Вона б відчувалася чужою. Бо справді, яка вона зараз – хіба не чужа, не стороння, як і я їй? Аж неприємно – наче мені відмовили, пирхнули водою прямо у лице, а то й зовсім, - наче вона не звернула на моє звертання уваги...”

Я до сих пір не знаю, що таке любов? Вірніше, щоб було зрозуміліше – кохання. Мені ближче перший варіант. Бо кохання в мене синонімується із закоханістю, а воно то справа досить мультка, обтяжлива і божевільна, втратити голову не хочеться.

Те, що я зараз вкладаю в свої почуття до Галахової можу назвати любов'ю лише тому, що насправді не знаю, що таке є любов. Це те відчуття, яке все приймає? Приблизно так. Любов це погній, це земля: ґрунт у якій може бути різний – тлустий, глинистий, пісковина або камінь. Оце? Чи любити завжди когось одного? Чи не продовжити цей перелік, ці вправи на сердечних переживаннях-м'язах?..

Але, гадаю, я люблю до сих пір. Любив. І потрібна мені лише одна вона”.

Я спокійно його перебив:

„Коли це ти знову до такого додумався? Коли зустрів її у „Квадраті”?”

Він смиренно заклекотів:

„Мені потрібен цей типаж.. Вершки, кава і хліб. Білявки все якісь одноразові, маловагі, літоральні, але їхні антиподи – це звіку-зроду чорнявки - брови, очі, волосся на білому тлі. Люблю я таких, нічого не вдієш. А якщо вона і шаблон, то мій. Бо з шаблоном завжди надійніше...”

Перед „Квадратом”, під розчаруванням я навіть думав про виклик Богу – ледве не під сльози – бги-ги! – добре, що ніхто не чув. „Ну що, кажу, невже не можна хоч одне для мене зробити, - допомогти: якщо ні, тоді для чого Ти?” Аж тут – здибалися”...

„Богу подякував?”

„Ще ні, але задумався”.